

Čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií

Tereza Plášková

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Tereza Plášková
Osobní číslo: H16577
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti čtenářství, trávení volného času a vybraných vývojových charakteristik dětí staršího školního věku.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČEŇKOVÁ, Jana. Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-X.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Zásady kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80- 247-1369-4.

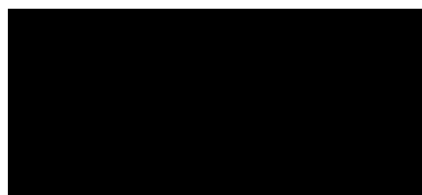
MANGUEL, Alberto. Dějiny čtení. Brno: Host, 2007. ISBN 978-80-7294-231-2.

PÁVKOVÁ, Jiřina a kol. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

PRÁZOVÁ, Irena, Kateřina HOMOLOVÁ, Hana LANDOVÁ a Vít RICHTER. České děti jako čtenáři. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7491-492-8.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 22. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 9.3.2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V teoretické práci je vymezena terminologie a teoretická východiska z oblasti čtenářství, trávení volného času a vybraných vývojových charakteristik adolescentů. Praktická část obsahuje prezentaci výsledků získaných dat z kvantitativního výzkumu, který byl realizován pomocí dotazníkového šetření. Hlavním cílem výzkumného šetření je zachytit jev čtenářství jako součást volného času u žáků víceletých gymnázií.

Klíčová slova: čtenářství, volný čas, adolescence, žáci, víceletá gymnázia

ABSTRACT

The topic of this bachelor thesis is reading as a part of spending free time with pupils of multi-year grammar schools. The thesis is divided into the theoretical and practical part. The theoretical work defines the terminology and theoretical basis of reading, leisure and selected developmental characteristics of adolescents. The practical part contains a presentation of the results of the obtained data from quantitative research, which was realized by means of a questionnaire survey. The main aim of the research is to capture the phenomenon of reading as a part of leisure time of pupils of grammar schools.

Keywords: reading, leisure time, adolescence, pupils, multi-year grammar schools

Chtěla bych velmi poděkovat své vedoucí PhDr. Ivě Staňkové za její trpělivost, ochotu a cenné rady a připomínky při tvorbě mé bakalářské práce.

„Neboť touhu číst, stejně jako všechny ostatní touhy, které rozptylují naše nešťastné duše, je možné analyzovat.“

– Virginia Woolfová

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 ČTENÁŘSTVÍ JAKO SOUČÁST TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU U ŽÁKŮ VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ.....	11
1.1 STAV ZKOUMANÉHO TÉMATU V LITERATUŘE A DOKUMENTECH.....	11
1.2 VZTAH TÉMATU K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE.....	12
1.3 K ZÁKLADNÍM POJMŮM.....	13
2 VOLNÝ ČAS V OBDOBÍ ADOLESCENCE.....	16
2.1 VYMEZENÍ VOLNÉHO ČASU.....	17
2.2 VZTAH DĚTÍ A MLÁDEŽE K VOLNÉMU ČASU.....	18
3 ČTENÁŘSTVÍ.....	20
3.1 ČTENÁŘSKÉ GENERACE V ČESKÉ REPUBLICE.....	20
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
4 VÝZKUMNÁ ČÁST.....	28
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍL VÝZKUMU.....	28
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	28
4.3 HYPOTÉZY.....	28
4.4 METODA SBĚRU DAT.....	29
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	30
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT.....	31
5.1 VÝSKYT ČTENÁŘSTVÍ.....	31
5.2 DŮVODY KE ČTENÁŘSTVÍ.....	37
5.3 KNIŽNÍ FAVORITÉ A JEJICH VÝBĚR.....	43
5.4 ROLE VEŘEJNÉ KNIHOVNY.....	48
5.5 VÝZNAM ČTENÁŘSTVÍ.....	51
5.6 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	53
6 DISKUZE.....	55
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	57
ZÁVĚR.....	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	61
SEZNAM GRAFŮ.....	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	63

ÚVOD

Jak už napovídá samotný název *Čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií*, v této bakalářské práci se budeme zabývat tématem trávení volného času adolescentů, kteří navštěvují víceletá gymnázia, a to konkrétně jednou aktivitou – čtenářstvím. Právě pro studenty víceletých gymnázií v adolescentním věku jsme se rozhodli na základě výsledků mezinárodního šetření PISA z roku 2009, ve kterém z hlediska čtenářské gramotnosti dosáhli lepších výsledků než studenti jiných škol. Předpokládáme tedy, že by se ve svém volném čase mohli čtenářství věnovat a chceme tedy ověřit, zda tomu tak opravdu je.

Pro téma čtenářství jsme se rozhodli proto, že jsme přesvědčeni o jeho velkém významu a dopadu na naše životy. Manguel (2007, s. 21) je toho názoru, že ke čtenářství jsme vlastně předurčení a je to něco, čemu se naučíme ještě dříve, než umíme psát. Jedním z principů gramotné společnosti je dle autora to, že ctí knihy. Dále uvádí, že prostřednictvím knih získáváme své první zkušenosti a poznatky a teprve poté je zakoušíme i v praxi. (Manguel, 2007, s. 21)

V teoretické části této bakalářské práce nejprve uvedeme stav zkoumaného tématu v literatuře a dokumentech, přiblížíme si jeho vztah k sociální pedagogice a vysvětlíme si i několik základních pojmů, se kterými budeme nadále pracovat. Poté si uvedeme získané poznatky o adolescentech, trávení jejich volného času a samozřejmě i o čtenářství samotném. Podrobněji se budeme věnovat především české čtenářské kultuře, kterou je potřeba znát, abychom na výsledky vlastního výzkumu, které nalezneme v praktické části práce, dokázali nahlížet v širších souvislostech.

Doufáme, že získaná data a informace poslouží jako podklad pro budoucí výzkumy. V této práci nejdeme příliš do hloubky a ani se nejedná široký zkoumaný vzorek respondentů, a proto by bylo vhodné se nadále touto problematikou zabývat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ČTENÁŘSTVÍ JAKO SOUČÁST TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU U ŽÁKŮ VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ

V první kapitole této bakalářské práce si společně probereme nejdříve stav zkoumaného tématu v literatuře či jiných dokumentech. Budeme pracovat nejen se zdroji od českých autorů, ale také se zdroji zahraničními. Kromě stavu zkoumaného tématu si více přiblížíme i vztah tohoto tématu k sociální pedagogice – tj. tématu čtenářství jako součásti trávení volného času u žáků víceletých gymnázií. Poté přistoupíme i k osvětlení několika základních pojmů, které se zkoumaným tématem úzce souvisí.

1.1 Stav zkoumaného tématu v literatuře a dokumentech

Podrobný výčet použité literatury by byl příliš obsáhlý, a proto v této kapitole uvádíme pouze vybrané knihy a dokumenty, které pro nás byly přínosem. Všechny použité materiály však uvádíme v celkovém seznamu na konci této práce. Při výzkumu pro tuto bakalářskou práci jsme ve velké míře vycházeli z děl českých autorů. Důležité poznatky jsme však získali i ze dvou zahraničních studií.

Významný zdroj informací představuje publikace **Česká čtenářská republika**, jejímž autorem je **Jiří Trávníček**. Kniha vyšla v roce 2017 a pojednává o současné české čtenářské kultuře. Je zpracována na základě anonymních výpovědí získaných ve výzkumu v letech 2009-2015 a rozdělena do třech částí. První se zaměřuje na čtenářské generace České republiky, další na shodné témata ve výpovědích jednotlivých osob a poslední uvádí několik konkrétních čtenářských příběhů.

Velmi podnětným pro nás byl i výzkum českého dětského čtenářství z let 2013-2014, který byl realizován Knihovnickým institutem Národní knihovny České republiky. V knižní podobě vyšel v roce 2014 pod název **České děti jako čtenáři** a podíleli se na něm autoři **Irena Prázová, Kateřina Homolová, Hana Landová a Vít Richter**. Předmět výzkumu představoval vztah dětí k četbě a knihovnám, rozbor jejich čtenářského chování a v neposlední řadě i vliv rodiny a školy.

O knihách samotných jsme nějaké informace získali i z díla **Tajemství knihy**, kterou napsal **Leo Pavlát** a vyšla v roce 1988. Autor v ní popisuje počátky písemnictví a jeho podoby v průběhu času. Neopomíná ani popis toho, co všechno stojí za přípravou a vydáním knihy.

Cenné informace o období adolescence, na které se tato bakalářská práce zaměřuje, jsme získali z následujících publikací. První z nich je **Vývojová psychologie** od autorů **Josefa Langmeiara a Dany Krejčířové**, která vyšla v roce 1998. Kniha shrnuje hlavní poznatky o psychickém vývoji lidí s ohledem na současný stav vědění a potřeby klinické a poradenské praxe. Konkrétně na toto vývojové období se zaměřuje kniha z roku 2013 s názvem **Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence**, jejíž hlavní autoři jsou **Maria Vašutová a Michal Panáček**. Mimo jiné jsme čerpali i z knihy **Adolescence** od **Petra Macka**, která byla vydána v roce 2003.

Zdrojem znalostí v oblasti volného času nám byla kniha od **Břetislava Hofbauera** z roku 2004 s názvem **Děti, mládež a volný čas**. Autor se v ní zabývá vývojem využívání volného času dětmi a mládeží, jeho hlavními rysy v současnosti u nás i v zahraničí, ale i vlivu rodiny, školy apod. V rámci zkoumání této problematiky jsme využili i výukový materiál **Metody a formy výchovy ve volném čase** z roku 1998, na kterém se podílel **Vladimír Spousta** a další vědeckopedagogičtí pracovníci Pedagogické a Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Čerpali jsme však i ze zahraničních výzkumů. Prvním z nich je **Book Reading in Leisure Time: Long-Term changes in young peoples' book reading habits**. Jedná se o výzkum švédských autorů **Ulla Johnsson-Smaragdi a Annelis Jönsson** publikovaný v roce 2006. Druhým je španělský výzkum pod názvem **Reading in leisure time: students, future professionals of education, as readers**. Vyšel v roce 2018 a jeho autory jsou **J. A. Caride, M. B. Caballo a Rita Gradaílle**.

1.2 Vztah tématu k sociální pedagogice

Vývoj sociální pedagogiky jako vědní disciplíny je výrazně spjat s prohlubováním pedagogického myšlení v 19. století a pracuje se hodně i s pojmem výchovy. (Knotová, 2014, s. 7) Pojetí jednotlivých autorů se však liší a doposud neexistuje jednotná definice sociální pedagogiky. V odborné literatuře můžeme najít množství jak širších, tak užších vymezení. (Kraus, 2008, s. 43)

Kraus (in Knotová, 2014, s. 7) uvádí, že sociální pedagogika jako „*disciplína se zaměřuje nejen na problémy patologického charakteru, marginálních skupin, částí populace ohrožených ve svém rozvoji a potencionálně deviantně jednajících, ale především na celou*

populaci ve smyslu vytváření souladu mezi potřebami jedince a společnosti, na utváření optimálního způsobu života v dané společnosti“. Podobný názor zastává i Schilling (in Kraus, 2008, s. 41), který chápe sociální pedagogiku a potažmo i výchovu jako pomoc všem lidem bez ohledu na jejich věk, a to v jakýchkoliv životních situacích, mezi které zařazuje i trávení volného času.

Sociální pedagogika je úzce propojena s množstvím různých vědních disciplín. Můžeme hovořit o vazbách na antropologii, právo, sociologii, psychologii, a kromě dalších také samozřejmě na pedagogiku. Z toho důvodu ji Kraus (2008, s. 52) označuje jako transdisciplinární. Kromě obecné pedagogiky, její historie a metodologie a dalších, má sociální pedagogika spojitost také s pedagogikou volného času. Obě disciplíny se zabývají významem volného času v otázce předcházení sociálně patologickým jevům ve společnosti a budováním zdravého životního stylu. (Kraus, 2008, s. 55) Souvislost tématu této bakalářské práce se sociální pedagogikou je tedy právě v otázce smysluplného trávení volného času.

1.3 K základním pojmům

Čtení

Čtením rozumíme percepci systému tiskových znaků a uvědomování si jejich významu, tedy verbální komunikaci pomocí psaného textu. Lze sem tedy zařadit např. otázku výuky čtení, správného či chybného čtení, čtení rychlého apod. (Homolová, 2008, s. 7)

Trávníček (2017, s. 22) uvádí, že čtení je *„mediální a kulturní technika, dovednost, obecná schopnost porozumění textu“*.

Četba

„Četbou je označován proces, při němž čtenému je přikládán určitý specifický význam.“ Do této problematiky patří např. hloubání nad čteným textem, výklad textu a jeho estetické prožívání, emoce spojené se čtením textu atd. (Homolová, 2008, s. 7)

Trávníček (2017, s. 22) vnímá četbu jako *„hodnotový a hodnotící akt“*. Jedná se o vztah ke knihám, který nevzniká jednorázově, nýbrž vyžaduje čas a úsilí. (Trávníček, 2010, s. 42)

Čtenářství

Čtenářství je podle Homolové (2008, s. 7) pojímáno jako „adekvátní aktivita dítěte v souladu s jeho aktivitami jinými.“ Nástrojem této aktivity je literatura, která umožňuje vytvářet vztahy mezi příběhy z tvorby jiných osob a čtenářem. (Chaloupka, 1982 cit. podle Homolová, 2008, s. 7).

Trávníček (2017, s. 22) na čtenářství nahlíží jako na „sociokulturní návyk, cílené pěstování čtení“.

Čtenář

Manguel (2007, s. 20) popisuje čtenáře jako někoho, kdo odkrývá smysl předmětů, událostí, snaží se určit význam systému znaků a tento poté rozluštit. „*My všichni čteme sami sebe i svět kolem nás, abychom nahlédli, kdo jsme a kde se nacházíme. Čteme, abychom rozuměli nebo abychom začali rozumět. Nemůžeme jinak, musíme číst. Čtení, skoro tak jako dýchání, je naší základní funkcí.*“ (Manguel, 2007, s. 20)

Trávníček (2011, s. 42) považuje za čtenáře toho, kdo prohlašuje, že se věnuje četbě a účastní se tak čtenářské kultury.

Čtenářská kultura

Čtenářskou kulturu můžeme vnímat jako celek všech činností spojených se čtením, četbou a čtenářstvím. Je to „*sféra všeho, co se ke čtení vztahuje*“. (Trávníček, 2017, s. 22)

Volný čas

Volný čas nemá jednotnou definici a jeho vymezením se zabývá mnoho autorů ve svých odborných publikacích. (Pávková, 2002, s. 13) V Pedagogickém slovníku můžeme najít následující vymezení volného času: „*Čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).*“ (Průcha, Mareš a Walterová 2003, s. 274)

Adolescent

Adolescenci definuje Akademický slovník cizích slov jako „*věkové údobí od skončení puberty do úplné fyzické a psychické zralosti*“. (Petráčková a Kraus, 1998, s. 22) Jedinec v období adolescence pak bývá označován pojmem adolescent. V českém jazyce se můžeme běžně setkat se zaměňováním označení adolescenti za dospívající, dorost či mládež. (Macek, 2003, s. 9)

2 VOLNÝ ČAS V OBDOBÍ ADOLESCENCE

Adolescence, kterou lze do českého jazyka přeložit jako dospívání, je bezesporu významnou životní etapou. Samotný termín adolescence pochází z latinského slovesa *adolescere*, které se dá překládat jako dorůstat, dospívat či mohutnět. (Macek, 2003, s. 9) Toto slovo bylo použito v souvislosti s obdobím života člověka poprvé v 15. století. (Muuss, 1989 cit. podle Macek, 2003, s. 9)

Časové vymezení období adolescence není zcela jednotné a pojetí různých autorů se mohou mírně lišit, jedná se však především o druhé desetiletí života. (Macek, 2003, s. 9) Jak uvádí Vašutová a Panáček (2013, s. 9), adolescenci lze označit za vývojovou etapu probíhající mezi dětstvím a ranou dospělostí, ve které „*dochází u dospívajícího jedince k řadě biologických, psychických a sociálních změn*“. Její počátek je úzce spojen s určitými biologickými kritérii jako je např. plná reprodukční zralost a je také obvyklé, že v průběhu adolescence je ukončován tělesný růst. Konec adolescence je již vázán na kritéria jiná než biologická, která jsou považována za podstatnější. Jedná se např. o dosažení autonomie osobnosti (kritérium psychologické), stylizování se do role dospělého jedince (kritérium sociologické) či ukončení vzdělávání a získání profesní kvalifikace (kritérium pedagogické). (Macek, 2003, s. 9) Existuje však množství odlišných teorií dospívání a jejich postoje, které zaujímají ohledně vlivu sociálních, psychologických a biologických faktorů v období adolescence, nejsou jednotné a rozcházejí se v tom, na co kladou jak velký důraz. (Langmeier a Krejčířová, 1998)

Na adolescenci můžeme také nahlížet v užším a širším pojetí. Širší pohled na tuto vývojovou etapu se vztahuje k věkovému rozmezí od 11/12 let do 20/22 let, které se pak dále rozděluje na ranou (11/12 let až 13/14 let), střední (13/14 let až 15/16 let) a pozdní adolescenci (15/16 let až 20/22 let). Užší pojetí pracuje s věkovým obdobím 15/16 let až 20/22 let. (Vašutová, a Panáček, 2013, s. 9) V této bakalářské práci se zaměříme především na adolescenci věkového období od 15/16 let do 20/22 let – jedná se tedy o užší pojetí adolescence či pozdní adolescenci, pokud vycházíme z pojetí širšího.

Zájmy v období adolescence podléhají významným změnám a podílejí se na utváření osobnosti. Významným v tomto vývojovém období je zájem o vlastní osobnost. Významnou roli zde hraje sebeuvědomování a sebehodnocení. Hlavní proměnnou při utváření osobnosti adolescenta představuje hledání sebe sama, vlastní identity a postavení v životě. Snaha o nalezení životního postavení je úzce spojena s úvahami o budoucím povolání. Volba

povolání je pak jedním ze stěžejních rozhodnutí v životě mladého člověka, protože ovlivní nejen rozhodování ve výběru dalšího studia. V adolescenci se také zdokonalují a prohlubují zájmy kulturní a často můžeme zaznamenat snahu o vyjádření pomocí vlastní umělecké tvorby, která ve značné míře také obohacuje charakter. Většina adolescentů dále jako jeden z vážných kulturních zájmu uvádí i četbu. Mezi další koníčky můžeme zmínit např. i sport, turistiku či přírodu. Není však výjimkou, že se adolescenti ve značné míře zajímají i o celosvětové problémy, ekologii a zdravý životní styl. (Kuric, 2000, s. 119-122)

2.1 Vymezení volného času

Pojem volný čas jsme si již v úvodu vymezili, ale Průcha, Mareš a Walterová (2001, cit. podle Pávková, 2002, s. 13) uvádějí i další možnost, jak na volný čas pohlížet, a to tak, že se jedná o „*opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil*“. V praxi to je čas, kdy máme možnost se sami rozhodnout, jakou činnost budeme vykonávat. Mělo by jít o takové činnosti, které budeme dělat dobrovolně a budou nám přinášet potěšení, uspokojení či uvolnění. Jedná se o takové aktivity jako jsou např. zábava, odpočinek, relaxace, zájmová činnost či vzdělávání apod. Do volného času dětí a mládeže však nespadá vyučování a vše, co s ním souvisí. Mezi další specifikum volného času dětí a mládeže spadá také to, je žádoucí, aby byl z výchovných důvodů pedagogicky ovlivňován. (Pávková, 2002, s. 13)

Spousta (1996, s. 12) uvádí, že volný čas je hodnotný pouze tehdy, když je možné jej pro lidi prospěšně využít. Prvními osobami, které nějakým způsobem rozhodují o tom, jak dítě se svým volným časem naloží, jsou jeho rodiče. Protože se o dítě starají, přirozeně mají i vliv na činnosti, kterým se dítě věnuje – ať už se jedná např. o různé hry, tvořivé aktivity či rodinné výlety. S nástupem dítěte do školy se na ovlivňování jeho mimoškolních aktivit podílí i vyučující, který dítěti zadává domácí úkoly. S postupem času dítě samo zjišťuje, jaké činnosti jej baví a ty pak ve volném čase samo rozvíjí. A právě zájmová činnost dětí a mládeže je v dnešní době zabezpečena různými institucemi jako jsou např. domy dětí a mládeže a střediska volného času. V období adolescence se význam volného času nadále prohlubuje a je typické, že dospívající a pak samozřejmě i dospělý je schopen nakládat se svým volným časem tak, aby jeho volnočasové činnosti byly v souladu s jeho představou o dalším životě.

2.2 Vztah dětí a mládeže k volnému času

Abychom mohli více porozumět volnému času dětí a mládeže v současné době, je třeba si říci několik slov k tomu, jak se vůbec volný čas vyvíjel. Mezi příčiny rozvoje volného času patřila nepochybně skutečnost, že se postupně zkracovala pracovní doba u dospělých, což mělo vliv i na děti a mládež a obecně celou populaci. Dalším faktorem byla změna věkové a etnické skladby obyvatelstva. Koncem devadesátých let klesal počet mladých lidí ve vyspělých zemích, a naopak byl zaznamenán výrazný růst počtu seniorů. Svou roli sehrála i urbanizace. Lidé se stěhovali do měst a nově tak vznikaly plochy obydlené i několika miliony osob. Docházelo ke kontaktům různých věkových skupin, národností a kultur a vznikaly možnosti formulovat nové individuální či společné zájmy. Výhodou volnočasových aktivit, které probíhaly pod záštitou různých organizací, byla možnost setkávat se jak s velkým množstvím vrstevníků, tak i příslušníků jiných generací a vytvářet si nové mezilidské vztahy. (Hofbauer, 2004, s. 25-31)

Hofbauer (2004, s. 33) uvádí, že *„na pojetí a praxi volného času dětí a mládeže má kromě objektivních podmínek vliv také vztah účastníků k jeho aktivitám a institucím“*. Za účastníky považuje nejen samotné děti a mládež, ale také dospělé osoby, které mezi nimi a s nimi pracují, ať už se jedná o dobrovolníky, externisty či profesionály. To, že se všichni společně podílí na nějaké aktivitě, by pro ně mohlo obecně být motivující, často ale narazíme na rozdílnosti v jejich postavení. Pro děti a mládež znamená participace ve volnočasové aktivitě získání nové sociální zkušenosti. Dospělí jsou za průběh volnočasového programu zodpovědní a podílí se na jejich výchově ve volném čase. Zároveň z toho ale plyne i obohacení pro ně samotné. (Hofbauer, 2004, s. 33-34)

Ne každý však má možnost a prostředky k tomu, aby mohl svůj volný čas využívat smysluplně. Ve světě se projevuje prohlubující se společenská nerovnost, a tak se stále více rodin nachází ve finanční tísní. Finanční situace v rodině se pak dále promítá i na volném čase dětí a mládeže. Mnozí z nich jsou proto nuceni k předčasnému nástupu do zaměstnání, aby se podíleli na chodu rodiny. Mezi další překážky kvalitního trávení volného času patří nezaměstnanost. Člověk, který si nemůže najít práci, je tak nedobrovolně v pozici, kdy má volného času nadbytek. V těchto případech není výjimkou, že takto nabytý volný čas pak tráví jen nepodstatnými činnostmi, které ho hlouběji neobohacují a tzv. spíše „zabíjí volný čas“. Další extrém pak představují workoholici, kteří přeceňují význam práce a pracovní dobu si rozšiřují na úkor volného času. Narušují tak něco, co je pro život přirozené,

nedokážou odpočívat a stále méně se podílejí na mezilidských vztazích, na které jim kvůli práci už čas nezbývá. Negativní vliv to pak má nejen na workoholiky samotné, ale v případě, že mají děti, tak i na ně. Nemají totiž dostatek času ani na to, aby se jim věnovali a děti se musejí zabavit samy. Posledním a velmi častým nevyužíváním volného času je to, že ten čas jednoduše využít neumí. Jedná o problém převážně u adolescentů. Po návratu domů ať už ze školy či práce dostatek času opravdu mají, s jeho účelným využíváním však mají problémy. Důvodem pro to může být přemíra možností, z kterých si lze vybrat, ale neschopnost se pro nic z toho rozhodnout. Hofbauer (2004, s. 44) na toto téma uvádí, že *„aby smysluplná realizace volného času rozvíjela různé stránky osobnosti dítěte a mladého člověka, probouzela zdravé sebevědomí a upevňovala správný způsob života, vyžaduje naopak aktivní přístup“*. Když se pak někdo ocitne v takové situaci, že neví, jak čas využít k užitečným volnočasovým aktivitám, uchýlí se někdy k opaku. Tím, že se snaží oživit každodenní nudu, se můžou dostat k jevu nežádoucímu, jako je např. sprejerství. Z řad odborníků i laické veřejnosti můžeme postřehnout snahy o řešení takových problémů, často však neřeší jejich podstatu. K tomu, abychom u dětí a mladistvých přemohli to, že nedokážou kladně a smysluplně realizovat svůj volný čas, je potřeba aktivně vytvářet další lákavé nabídky, vymýtit nezájem a naučit je takových možností správně využívat. Autor v tomto vidí velkou příležitost právě pro pedagogiku volného času. (Hofbauer, 2004, s. 34-46)

3 ČTENÁŘSTVÍ

Čtenářství je bezesporu spojeno s knihami a bez nich by nemohlo vůbec existovat. Je tedy potřeba si říci několik slov nejprve ke knihám samotným. Knihy nás doprovází již přes 5000 let a ovlivňují tak utváření života na Zemi. Pavlát (1988, s. 231) uvádí, že *„knihu, její dějiny i současnost, můžeme posuzovat jako převratný, postupně zdokonalovaný vynález, jehož potřebnost a platnost je denně potvrzována, ale současně naléhavě připomíná i něco jiného: odvěké úsilí lidí poznat pravdu, pravdu o sobě, o světě, o řádu, jehož jsou oni i planeta, na které žijí, součástí.“* (Pavlát, 1988, s. 231)

Knihy se v minulosti často setkávaly s nepřízní panovníků, představených nejrůznějších církevních a světských hnutí apod., ale samozřejmě existovali a existují i milovníci knih. Již v roce 1650 Jan Amos Komenský (cit. podle Pavlát, 1988, s. 231) pronesl, že *„kdyby nebylo knih, byli bychom všichni úplně nevzdělaní, protože bychom neznali minulost, neměli bychom vědomosti o věcech božských ani lidských.“*

3.1 Čtenářské generace v České republice

Pro porozumění aktuální čtenářské kultuře v České republice je nutné na ni nahlížet v širším kontextu a říci si proto několik slov o její nedávné historii. Čtenářské generace v České republice můžeme rozdělit na rozhlasovou, televizní, počítačovou a internetovou. (Trávníček, 2017, s. 40) Poslední z nich, tedy generace internetová, zahrnuje převážně adolescenty. Budeme se jí tedy věnovat více podrobně, jelikož právě na dospívající se tato bakalářská práce zaměřuje.

Generace rozhlasová

Za rozhlasovou generaci můžeme považovat osoby ve věku nad 65 let. Ti nejvyššího věku vyrostli ještě v období, kdy tiskovinám (knihám, novinám a časopisům) konkuroval pouze rozhlas. V době spuštění pravidelného rozhlasového vysílání se narodila většina z této generace, nikdo však už ne v době televizního vysílání datovaného od 1. 5. 1953. Rozhlasové přijímače nebyly cenově příliš dostupné, a tak se začátkem jednalo o vzácné společenské chvíle, kdy se při poslechu rozhlasových reportáží scházelo větší množství lidí, často i celá rodina, sousedé apod. Podobný scénář pak nebyl ani výjimkou v počátcích televizního

vysílání. V době, kdy se jednalo o něco nového a fascinujícího, se diváci a posluchači zajímali o veškerý obsah a teprve později se začali v tomto směru více vyhraňovat. Nejstarší z této generace však zažili v souvislosti s tehdejší režimem i poslech zahraničního rozhlasu, jeho zákaz a zabavování rozhlasových přijímačů. Co se tiskovin (jako jsou knihy a časopisy) týče, nejstarší z rozhlasové generace pamatují na dvojí velké omezení – a to protektorátní a poúnorové. (Trávníček, 2017, s. 65-71) Probíhala tzv. předběžná cenzura – vše, co mělo být nějakým způsobem publikováno, muselo být předem schváleno. Výjimkou však nebyla ani cenzura následná, která zakazovala díla, která už byla dříve uveřejněna. (Karpatský, 1997, s. 80) Opět především u starších z této generace je pak znát ambivalentní přístup k masmédiím. Část obyvatel na masmédiá pohlížela jako na častý propagandistický prostředek, kterému nelze vždy věřit. Projevoval se však i opačný názor u osob, které informace z masmédií braly jako danou pravdu. Z výzkumů vyplynulo, že pro nejstarší část rozhlasové populace představoval rozhlas především zdroj umění, kultury, zábavy a osvěty. I pro nejmladší část této generace však byly rozhlasové hry (především pohádky a čtení na pokračování) spíše samozřejmostí. Z hlediska počítače a internetu o této generaci obecně platí, že si je mnozí osvojili až s velkým zpožděním či vůbec ne. (Trávníček, 2017, s. 72)

Statistický výzkum z r. 2013 nám ukázal, že v počtu (ročně) přečtených knih, je tato generace výrazně nadprůměrná (20,6 knih ku 13,3). Co se týče nákupu knih, jsou však čísla naopak podprůměrná. V četnosti navštěvování veřejných knihoven jsou čísla opět nad průměrem. Oslovení lidé z této generace uváděli, že knihy byly vzácné, často se spíše půjčovaly mezi lidmi a vzhledem k množství práce nezbývalo na čtení už příliš času. S knihami však zacházeli zásadně s úctou a opatrností, aby je nepoškodili. V mnohých to zanechalo zvyk takto ke knihám přistupovat i nadále, dávat knihy do obalů, nepodtrhávat v nich a nepsat do nich žádné poznámky apod. (Trávníček, 2017, s. 74-77)

Závěrem lze říci, že přístup ke knihám neměli příliš jednoduchý. Do kontaktu s knihami často přicházeli až ve škole. Naučili se však tak k povinné četbě a také k učitelům přistupovat s respektem a vážností. Jak jsme již zmínili i výše, v domácnosti moc času na čtení nezbývalo, především na vesnicích ne. Mezi knihy jejich dětství se bezesporu řadí pohádky B. Němcové, K. J. Erbena či bratří Grimmů. K moderním literárním dílům si však v současnosti v mnoha případech vztah nenašli. (Trávníček, 2017, s. 88-89)

Generace televizní

Do generace televizní spadají lidé ve věkovém rozmezí zhruba 45 a 64 let. Vyrůstali v době televizní dominance a zažili i spuštění barevného vysílání v r. 1973. Jejich čtenářské návyky byly z velké části ovlivněny tím, že vyrůstali v systému dvojí pravdy (jedné doma a druhé na veřejnosti). Nebylo tedy výjimkou, že obsah domácí knihovny se zásadně lišil od knih, s kterými přicházeli do kontaktu např. ve škole. Kromě oficiálních zdrojů tak mnozí přišli i do kontaktu s literaturou samizdatovou a exilovou. Rozhlasové vysílání pro ně bylo nejenom zdrojem pohádek v dětství, ale později také možnost poslechu Hlasu Ameriky a Svobodné Evropy. Ke styku s počítačem se někteří dostali již před rokem 1989, ale ve větší míře až po pádu režimu. Velmi populárními se staly i některé časopisy a jejich předplatné. (Trávníček, 2017, s. 90-97)

Aktuálně lze ze statistického hlediska o této generaci říci, že v počtu ročně přečtených knih se v poměru obecně k české populaci pohybují kolem průměru. Lehce podprůměrné se pak jeví nakupování knih, které však vynahrazují nadprůměrné návštěvy veřejných knihoven. Nadprůměrně se však umisťují i v četbě časopisů, sledování televize a poslechu rozhlasu. V digitálních aktivitách (především v čase tráveném na sociálních sítích) jsou však opět pod průměrem populace. (Trávníček, 2017, s. 98-99)

Z konkrétních výpovědí jsme se dozvěděli, že stejně jako předchozí generaci, tak i tuto v dětství ovlivňovaly pohádky od Němcové, Erbena, Andersena, Josefa Lady apod. Ale na přelomu 50./60. let se přidal k těmto literárním dílům i Krtek od Zdeňka Mílera, a to nejen v knižní verzi, ale také jako animovaný film či leporelo. Co se týče četby v rodině, opět platí spíše to, že na vesnici k četbě nezbývalo tolik času jako třeba ve městě, kde bylo obecně méně práce. Oproti generaci rozhlasové však můžeme říci, že dětem z generace televizní četli jejich rodiče o poznání více. Kromě Mílerova Krta byly jednou hlavních novinek „Knihy odvahy a dobrodružství“ či časopisy ABC a Čtyřlístek. Fenomémem sedmdesátých a osmdesátých let byly tzv. knižní čtvrtky. V tyto čtvrtky vycházely nové knihy, o které byl velký zájem a u knihkupectví se na ně dokonce stávaly fronty. Z konkrétních titulů můžeme zmínit např. Hlava XXII (Joseph Heller), Motýlek (Henri Charrière) či Letiště (Arthur Hailey). Oproti generaci předchozí jsme zaznamenali menší zalíbení v povinné literatuře a možno říci i jakýsi odpor. Opět však můžeme mluvit o rozdílu mezi literaturou ve škole a tou v domácnosti, kde se často v knihovnách nacházely i knihy zakázané. Velký vliv na tuto generaci tak měl např. i Jaroslav Foglar a jeho dílo, třebaže byl oficiálně z knihoven vyřazován a nebyl nadále ani vydáván. Co se týče současné doby, z výzkumů je patrné, že mezi příslušníky této generace a jejich dětmi je někdy ve vztahu k četbě jakási propast –

nerozumí jejich čtenářským návykům nebo je považují za nedostatečné. Aktuální česká čtenářská nabídka jim příliš blízká není a dávají přednost spíše překladové literatuře. (Trávníček, 2017, s. 99-114)

Generace počítačová

Osoby ve věku mezi 25 a 44 lety pak náleží ke generaci počítačové. Protože v roce 1989 byli ve studentském věku a mají tak na tehdejších událostech hlavní podíl, lze o nich mluvit také jako o generaci listopadové. Výrazným milníkem v jejich životech byl nepochybně i vznik České republiky v roce 1993. (Trávníček, 2017, s. 115-116)

Naučit se počítačovým dovednostem bylo pro většinu již samozřejmostí, přibyla k nim však nově i sféra sociálních sítí (Facebook). Oproti předchozí generaci, která zažila nejprve jen jeden a poté i další vysílací televizní kanál, se můžeme bavit o přesycení velmi širokou nabídkou televizních programů v různých vysílacích časech. Nejedná se již o cenný společenský zážitek, kdy se u jednoho pořadu schází celá rodina, ale nabídka je tak rozsáhlá, že není zvláštností přepínat programy tak dlouho, dokud něco nezaujme. V této souvislosti se lze bavit o tzv. generaci dálkových ovladačů. Rozhlasovému vysílání už také není přikládáno tolik pozornosti a je používáno hojně jen jako kulisa k vykonávání jiných činností. Čtení novin a časopisů má však mezi lidmi stále své místo. (Trávníček, 2017, s. 120-121)

Statistická data ukazují, že čtení knih stále odpovídá průměru v české populaci, ale výrazně se snižuje počet každodenních čtenářů. Naopak byl zaznamenán nárůst čtenářů sporadických – těch, co čtou např. pouze na dovolené či o svátcích. Značný pokles postihl i návštěvy veřejných knihoven, což však můžeme připisovat faktu, že čtenáři čtou knihy spíše vlastní než ty půjčené. Oproti předchozím generacím totiž knihy nakupují nadprůměrně. Nadprůměrná čísla jsme zaznamenali také ve čtení v anglickém jazyce, audio poslechu (např. CD), sledování videí či DVD, a především v čase tráveném na internetu. Četba novin a časopisů a poslech rozhlasu jsou naopak mírně podprůměrné. (Trávníček, 2017, s. 121-122)

Z výpovědí stojí zmínit především fenomén Harryho Pottera (J. K. Rowlingová), který se objevil v devadesátých letech. Jeho obliba však ještě nebyla tak vysoká jako u generace internetové. Mezi významnou četbu ale v počítačové generaci nepochybně patřil Pán prstenů (J. R. R. Tolkien), Zeměplocha (Terry Pratchett) či dívčí časopis Bravo. Čas na čtení byl

ovšem částečně vytlačován digitálními vymoženostmi – jak internetem, a i samotnými počítači, které byly někdy označovány za „zloděje času“ či „nepřítele čtení“. Digitalizace byla ale využita i ve prospěch četby a lidé tak měli možnost využít elektronických knih a čteček.

(Trávníček, 2017, s. 128-134)

Generace internetová

Tou poslední, současnou, je generace internetová ve věkovém rozmezí asi 15-24 let. Dá se o ní hovořit také jako o generaci internetovo-facebookovo-youtubové, protože právě sociální sítě (nejen ty uvedené) jsou pro ně již denní samozřejmostí. O revoluci mají jen zprostředkované informace, sami již žádnou nezažili a žijí v demokratické společnosti. (Trávníček, 2017, s. 137-138)

Generace internetová, jak i její název vypovídá, žije především v on-line světě. Digitální prostor a jeho možnosti považují za samozřejmost, narodili se již do něj a naučili se v něm přirozeně fungovat. Televize a rozhlas je moc nezajímají a jako zdroj svých informací využívají internet. Velkého žrouta času pro ně představuje nejen Facebook, kde tráví až pětkrát více času než předchozí generace, ale také YouTube. V souvislosti s touto sítí se můžeme bavit také o novém fenoménu tzv. youtuberů, kteří se pro své „publikum“ sledovatelů stávají celebritami, které obdivují a jsou pro ně vzorem. Život této generace se často z velké části přesunul na pole internetu a komunikace prostřednictvím moderních technologií (ať už počítače či mobilního telefonu) se tak stala přirozenější, než osobní komunikace tváří v tvář s druhou osobou. (Trávníček, 2017, s. 141-142)

Co se týče četby ze statistického hlediska, drží se průměru české populace. I v této generaci se však snižuje počet těch, co se čtení věnují na denní bázi nebo přečtou ročně nadprůměrný počet knih. Knihovny sice navštěvují nadprůměrně, většinou ale z povinnosti (kvůli studiu). V nakupování knih se jedná o podprůměr. Za samozřejmé už u nich můžeme považovat jak četbu e-knih, tak nákup knih on-line.

Pokud jim v dětství rodiče četli, jednalo se většinou o klasické pohádky, jako jsou ty od Boženy Němcové, Erbena, bratří Grimmů či Andersena. Později se však mezi tituly objevoval i *Krtek*, *Maxipes Fík* či *Povídání o pejskovi a kočičce*. Jejich vlastní čtenářské začátky, které byly výrazně ovlivněny školní četbou, jsou často spojeny s knihami *Děti*

z *Bullerbynu* či *Honzíkovou cestou*. Není výjimkou, že čtenáři inspiraci pro četbu hledali v domácích knihovnách, a tak k oblíbeným patřily *Rychlé šípy*, stejně jako tomu bylo u mnohých jejich rodičů. Nejednalo se však čistě o chlapeckou četbu, ale foglarovky přitahovaly i děvčata. Naopak knihy od Lenky Lanczové byly cíleny na dívčí část populace. (Trávníček, 2017, s. 143-146)

Něčím zcela novým a specifickým pouze pro tuto generaci jsou fantasy knihy, které si získaly obrovskou oblibu jak mezi dívkami, tak i mezi chlapci. Fantasy literatura se stala jakýmsi mezistupněm mezi literaturou dětskou a literaturou pro dospělé. Ze čtenářských výpovědí je zřejmé, že fantasy knihy jsou vnímány jako realističtější než pohádky, ale pořád ne na úrovni knih pro dospělé, a tak stále dokáží při četbě poskytnout únik z reality. Mezi oblíbenými díly a autory můžeme nalézt např. *Hru o trůny* (George G. G. Martin), Christophera Paoliniho, C. S. Lewise či J. R. R. Tolkiena, který na popularitě získal i díky filmovému zpracování knih. (Trávníček, 2007, s. 147-148)

Nepochybný fenomén však ve světě fantasy představuje sedmi dílný *Harry Potter* od J. K. Rowlingové. Zasáhl celý svět, byl přeložen do sedmdesáti jazyků a jeho prodejnost je opravdu vysoká. Jeho první díl vyšel poprvé v roce 1997 ve Velké Británii. Do českého jazyka byl přeložen roku 2000, tudíž čtenáři internetové generace mohli vyrůstat zároveň s ním a jeho příběhem. Série se dočkala jak nadšených reakcí, tak těch spíše neutrálních, ale i naprosto odmítavých. Harry Potterovi je na začátku první knihy 10 let, tudíž (jak jsme již zmínili výše) mohly děti v tomto či jemu blízkém věku mít dojem, že dobrodružství v čarodějné škole Bradavicích prožívají také a společně s ním i stárnou. Tento fenomén se však dotkl i osob z řad dospělých, především tedy rodičů dětí, kterým tuto knihu předčítali. Ve výpovědích jednotlivých respondentů zaznívalo nejednou i to, že jejich rodiče Potterovské příběhy tak nadchly, že si knihy přečetli nejprve sami a teprve poté je půjčovali dětem. Z řad dospělých fanoušků zde zmíníme výpověď jednoho středoškolského učitele. Uvádí, že je opravdu vášnivým fanouškem a že na knize kromě jiného oceňuje především jednoduché ale přesto hluboké myšlenky. Jako příklad uvádí citát ředitele Albusa Brumbála: „*O tom, jací jsme, nerozhodují naše schopnosti, ale naše volby.*“ V souvislosti s knihou také prohlásil: „*Nejde mi o literaturu faktu. Harry Potter je mnohem víc pravda než mnohá literatura faktu.*“ (Trávníček, 2017, s. 256) Dosah tohoto sedmi dílného fantasy příběhu byl znásoben také díky jeho filmovému zpracování. První díl byl zfilmován již v roce 2001. U těch, co četli knihy a měli tak poté možnost je porovnat s filmovými verzemi, převládala preference verze knižní. Filmy se totiž v mnohém lišily a chyběly v nich některé scény, které

knihám přidávaly na odlišném významu. K některým se příběh dostal nejprve ve filmovém zpracování a když je nezaujal, tak pak nedali šanci ani knihám. Nejedná se však o pravidlo a zkušenosti se samozřejmě napříč společnostmi odlišují. (Trávníček, 2017, s. 252-256)

Závěrem si řekněme ještě několik slov o vztahu digitálního světa a čtenářství. Generace internetová se dá již považovat za digitální domorodce. Jak jsme už jednou uvedli, počítač, internet a vše s ním související je pro ně samozřejmostí, protože v tom byli vychováni. Nevyužívají je však jen k bezcílnému brouzdání po internetu, komunikaci na sociálních sítích či hraní počítačových her, ale také jako prostředek k získávání knih a informací o nich. Vyhledávají na internetu recenze knih, snadno získají o dané knize potřebné informace nebo využívají e-shopů a internetových antikvariátů k nákupu knih. Oblíbená platforma pro získávání takových informací je především Databazeknih.cz. Internet je také snadným prostředkem k získání a shlédnutí zfilmovaných knih. Obecně také můžeme říci, že čím se jedná o většího čtenáře, tím více klade důraz na rozdíl mezi knihou a filmem. Ve většině případů hodnotí knižní verzi jako lepší. Často je ale film samotný důvodem k přečtení jeho knižní předlohy. Co se týče e-knih, tak k nim překvapivě tak kladný vztah nemají. Setkáváme se s názory, že je z dlouhého čtení textu na obrazovce počítače bolí oči. Čtečku knih buď nemají a nevyzkoušeli ji, nebo i když ano, tak stejně ve velké míře preferují knihy klasické. Lépe se jimi listuje, snáze se v textu něco najde a celkově se jedná o požitek z toho, že mohou tu knihu držet v ruce. (Trávníček, 2017, s. 153-155)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

Tato kapitola se zabývá výzkumným problémem, výzkumnými cíli a výzkumnými otázkami. Dále se pokusíme přiblížit a popsat metodu sběru dat a výzkumný soubor. Zvolen byl kvantitativní druh výzkumu.

4.1 Výzkumný problém a cíl výzkumu

Jako výzkumný problém této práce jsme zvolili: Jaký je význam čtenářství jako součásti trávení volného času u žáků víceletých gymnázií?

Hlavním cílem výzkumu bylo zachytit jev čtenářství jako součást volného času u žáků víceletých gymnázií. Jako **dílčí** jsme zvolili následující cíle:

1. Zjistit, zda se jev čtenářství u žáků víceletých gymnázií vyskytuje či nevyskytuje.
2. Zjistit důvody a motivaci žáků víceletých gymnázií k četbě.
3. Zjistit, co žáci víceletých gymnázií čtou a proč.
4. Zjistit, jakou roli ve čtenářství žáků víceletých gymnázií představují knihovny.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě zvolených výzkumných cílů jsme vytvořili následující výzkumné otázky.

Hlavní výzkumnou otázkou bylo: Jaký je význam čtenářství v rámci trávení volného času u žáků víceletých gymnázií? Jako **dílčí** jsme zvolili následující otázky:

1. Vyskytuje se jev čtenářství u žáků víceletých gymnázií nebo ne?
2. Jaké důvody a motivaci mají žáci víceletých gymnázií k četbě?
3. Co žáci víceletých gymnázií čtou a proč?
4. Jakou roli ve čtenářství žáků víceletých gymnázií představují knihovny?

4.3 Hypotézy

V rámci našeho výzkumu jsme se rozhodli pro stanovení tří hypotéz, které budeme následně ověřovat.

První hypotéza se zaměřuje na to, zda má pohlaví dotazovaných žáků souvislost s tím, jak často se věnují (či případně vůbec nevěnují) četbě.

Druhá hypotéza se zabývá vztahem mezi věkem dotazovaných žáků a tím, jak často čtou.

A naše poslední hypotéza řeší, zda existuje nějaká souvislost mezi tím, jak často žáci víceletých gymnázií čtou a tím, zda jim rodiče či starší sourozenci v dětství z knih předčítali.

4.4 Metoda sběru dat

Zvolena byla realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření. Nejprve jsme přistoupili k realizaci předvýzkumu u 5ti respondentů a na základě jejich odpovědí a připomínek jsme mírně upravili znění několika otázek. Poté byl realizován samotný výzkum, který proběhl začátkem roku 2019. V úvodní části dotazníku byli respondenti seznámeni s důvodem realizace výzkumu. Respondentům bylo sděleno také to, že dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje v něm uvedené budou použity pouze pro účely této bakalářské práce.

Dotazník obsahoval 24 položek. Konkrétně se jednalo o 13 položek s možností jedné volby, 10 položek s možností více voleb a 1 položku otevřenou, která představovala položku kontaktní. U 8 z již zmíněných 10 položek s možností více voleb měli respondenti i možnost využít nabídky „jiná odpověď“.

Při tvorbě dotazníku jsme vycházeli nejen z prostudované literatury na dané téma, ale i z výzkumného šetření, které proběhlo v letech 2013 až 2014. Jednalo se o výzkum čtení a čtenářství, který zadal a organizoval Knihovnický institut Národní knihovny České republiky. „Cílem tohoto projektu bylo výzkumné šetření zaměřené na četbu knih, čtenářské chování českých dětí, obvyklé způsoby trávení volného času, vlivy rodinného a školního prostředí na vztah dětí ve věku 6–14 let ke knihám a čtení obecně. Dalším záměrem studie bylo rovněž zjistit, do jaké míry je kniha a čtení obecně součástí životů dětí a zda platí, že je v současnosti již značně vytlačována multimediálními a počítačovými vymoženostmi.“ (Prázová et al., 2014, s. 12) Tento výzkum byl vydán v knižní verzi pod názvem *České děti jako čtenáři* od autorů Irena Prázová, Kateřina Homolová, Hana Landová a Vít Richter, a právě z této knihy jsme při tvorbě dotazníku vycházeli. Protože se v této bakalářské práci ale zaměřujeme na adolescenty, tedy na žáky v jiném věkovém rozmezí než v daném výzkumu, museli jsme otázky v našem dotazníku přizpůsobit vyšší věkové kategorii (tj. 15–19 let).

4.5 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor je tvořen 154 respondenty. Respondenty jsou žáci víceletých gymnázií Zlínského kraje ve věku od 15 do 19 let. Z celkového počtu respondentů bylo 68,8 % žen (106 respondentů) a 31,2 % mužů (48 respondentů). Jak již bylo uvedeno, respondenti spadali do věkového rozmezí 15 až 19 let. Z toho 62 respondentů bylo ve věku 17 let, 37 ve věku 18 let, 27 ve věku 16 let, 21 ve věku 19 let a 7 respondentů ve věku 15 let.

Při volbě žáků víceletých gymnázií jako výzkumného souboru jsme vycházeli ze zprávy z r. 2010, která uváděla hlavní zjištění výzkumu PISA 2009 týkajícího se čtenářské gramotnosti. Podle dat uvedených ve zprávě dosahují žáci jak víceletých, tak čtyřletých gymnázií lepších výsledků ve čtenářské gramotnosti než žáci jiných typů škol. Ve zprávě byly zmíněno i následující porovnání výsledků žáků víceletých gymnázií s výsledky žáků čtyřletých gymnázií: *„Srovnáme-li výsledky patnáctiletých žáků v prvním ročníku čtyřletých gymnázií s výsledky patnáctiletých žáků v odpovídajícím ročníku víceletých gymnázií, zjistíme, že zastoupení žáků s výbornou úrovní kompetencí ve všech třech testovaných oblastech výzkumu PISA je ve víceletých gymnáziích o poznání vyšší.“* (Palečková, Tomášek a Basl, 2010, s. 36)

Jednalo se o elektronickou formu dotazníku, který byl respondentům zaslán prostřednictvím sociálních sítí a e-mailu po předchozí domluvě s několika pedagogy i samotnými žáky, kteří pak mezi sebou dotazník nadále šířili. Z celkového počtu 157 dotazníků byly vyloučeny 3 dotazníky, protože jejich respondenti spadali do odlišné věkové kategorie. Pro zpracování konečného výzkumu proto bylo použito 154 dotazníků.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE DAT

Jak jsme již uvedli v předchozí kapitole, respondenty byli žáci víceletých gymnázií ve věkovém rozmezí 15 až 19 let. Z celkového počtu 154 respondentů se jednalo o 68,8 % žen a 31,2 % mužů.

Výsledky výzkumu jsme si rozdělili do čtyř kategorií podle návaznosti na jednotlivé výzkumné otázky. Jedná se o následující kategorie: výskyt čtenářství, důvody ke čtenářství, knižní favorité a jejich výběr; role veřejné knihovny. První kategorie souvisí v první výzkumnou otázkou „Vyskytuje se jev čtenářství u žáků víceletých gymnázií nebo ne?“. Druhá kategorie se váže na výzkumnou otázku č. 2 „Jaké důvody a motivaci mají žáci víceletých gymnázií k četbě?“. Třetí kategorie je ve vztahu s výzkumnou otázkou č. 3 „Co žáci víceletých gymnázií čtou a proč?“. A poslední kategorie pak zahrnuje výzkumnou otázku č. 4 „Jakou roli ve čtenářství žáků víceletých gymnázií představují knihovny?“.

Předposlední (tedy pátou) podkapitolu věnujeme hlavní výzkumné otázce. A nakonec se budeme zabývat také hypotézami, které jsme si stanovili na začátku výzkumu.

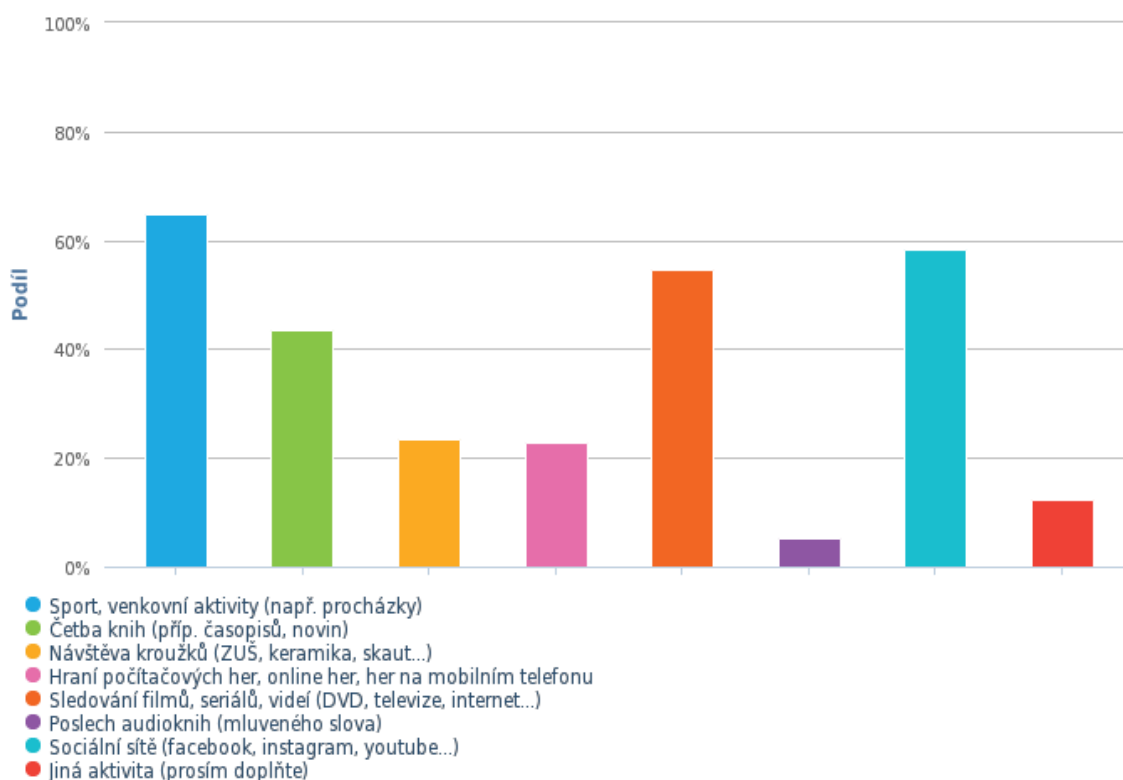
5.1 Výskyt čtenářství

VO 1: Vyskytuje se jev čtenářství u žáků víceletých gymnázií nebo ne?

K výzkumné otázce č. 1 se váží položky dotazníku č. 3, 6, 7, 14, 15 a 16.

V dotazníku nám položka č. 3 zjišťovala, které aktivitě / aktivitám se žáci nejvíce věnují ve svém volném čase. Náplň volného času respondentů jsme zjišťovali za účelem zachycení toho, jak je mezi jinými volnočasovými aktivitami žáků zastoupena četba. Měli možnost volby více odpovědí z již uvedených aktivit či možnost zvolit odpověď „jiná aktivita“ a dopsat aktivitu, které se věnují a není již uvedena v seznamu možností. Celkem 100 respondentů (tj. 64,9 %) zvolilo možnost, že nejvíce se ve volném čase věnují sportu či venkovním aktivitám, za které považují např. procházky. Druhé místo zaujaly sociální sítě (jako např. facebook, instagram a youtube), na kterých svůj volný čas podle dotazníku tráví 90 (tj. 58,4 %) dotázaných. Jako třetí nejčastější aktivita, kterou ve svém volném čase žáci provozují, se umístilo sledování filmů, seriálů či videí, kterou uvedlo 54,5 % (tj. 84) respondentů. Četba knih (příp. časopisů či novin) se umístila na místě čtvrtém. Tuto možnost

zvolilo celkem 43,5 % (tj. 67) žáků. Zastoupení dalších aktivit bylo následující: návštěva kroužků (např. ZUŠ, keramika, skaut...) 23,4 % (tj. 36), hraní her (počítačových, online, na mobilním telefonu) 22,7 % (tj. 35), jiná aktivita 12,3 % (tj. 19) a na posledním místě poslech audioknih (mluveného slova), který jako jednu z nejčastějších aktivit ve volném čase uvedlo 5,2 % (tj. 8) respondentů. Mezi jiné aktivity, které již zmíněných 19 (tj. 12,3 %) žáků uvedlo, patřilo např. trávení času s přáteli či rodinou, kresba či jiná tvůrčí činnost (jako je psaní, fotografování, divadlo), učení se cizímu jazyku či obecně studium, doprovázení mší na varhany a práce s ministranty, tanec, kulturistika, učení dětí hrát šachy či kutilství.

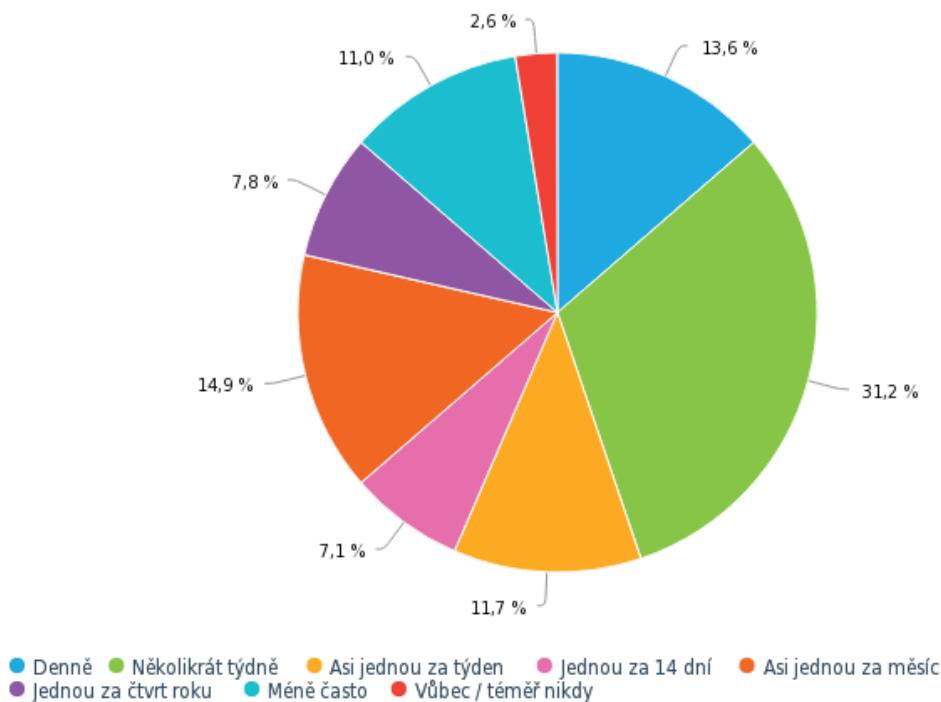

Graf 1 Které aktivitě se nejvíce věnujete ve volném čase?

U položky č. 6 jsme zjišťovali, jak často respondenti čtou ve svém volné čase knihy kromě školních učebnic. Z celkového počtu 154 respondentů jich 31,2 % (tj. 48 respondentů) uvedlo, že četbě knih se věnují několikrát týdně. Druhou nejčastější odpovědí, kterou uvedlo 14,9 % (tj. 23) respondentů, bylo to, že četbě se věnují asi jednou za měsíc. Třetí největší procentuální zastoupení (tj. 13,6 %) pak bylo u odpovědi, že četbě ve volném čase se věnují denně a tuto možnost uvedlo 21 respondentů. Když jsme pak sestupně seřadili zbylé

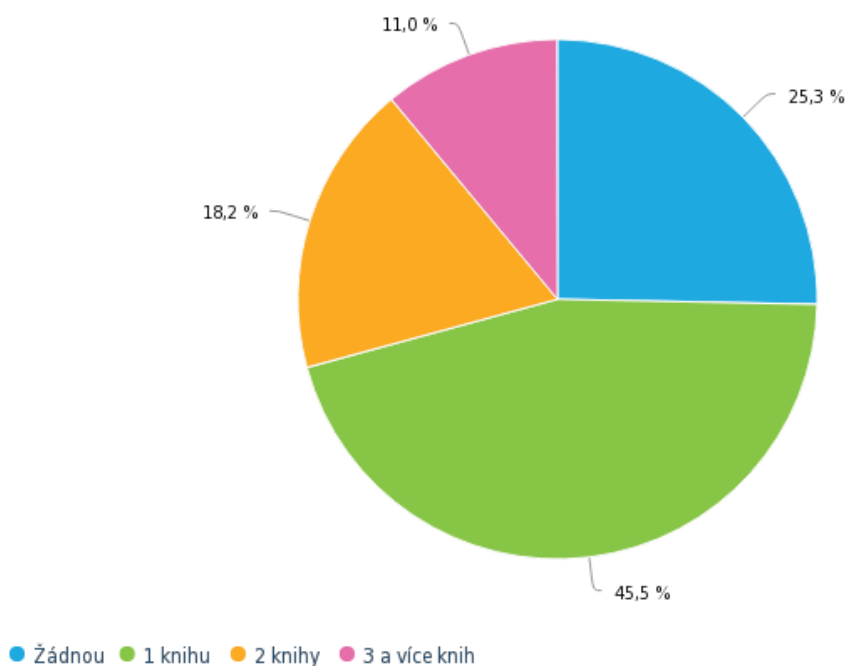

odpovědi, zjistili jsme, že asi jednou za týden čte 11,7 % (tj. 18) respondentů, méně často (než jednou za čtvrt roku) čte 11 % (tj. 17) respondentů, jednou za čtvrt roku 7,8 % (tj. 12) a jednou za 14 dní čte 7,1 % (tj. 11) respondentů. Nejméně zastoupenou odpovědí pak bylo, že ve svém volném čase nečtou vůbec či téměř nikdy a takto odpovědělo jen 2,6 % dotázaných (tj. 4).

Graf 2 Jak často čtete ve svém volném čase knihy kromě školních učebnic?

V položce č. 7 jsme se se respondentů dotázali, kolik knih kromě školních učebnic přečtou za měsíc. Téměř polovina všech dotázaných, přesněji 45,5 % (tj. 70), uvedla, že přečtou za měsíc jednu knihu. To, že za měsíc nepřečtou žádnou knihu, uvedlo 25,3 % (tj. 39) respondentů. Dalších 18,2 % (tj. 28) dotázaných uvedlo, že měsíčně přečtou 2 knihy. Nejmenší zastoupení pak bylo u možnosti, že respondenti přečtou měsíčně 3 a více knih, kterou uvedlo 11 % (tj. 17) dotázaných.

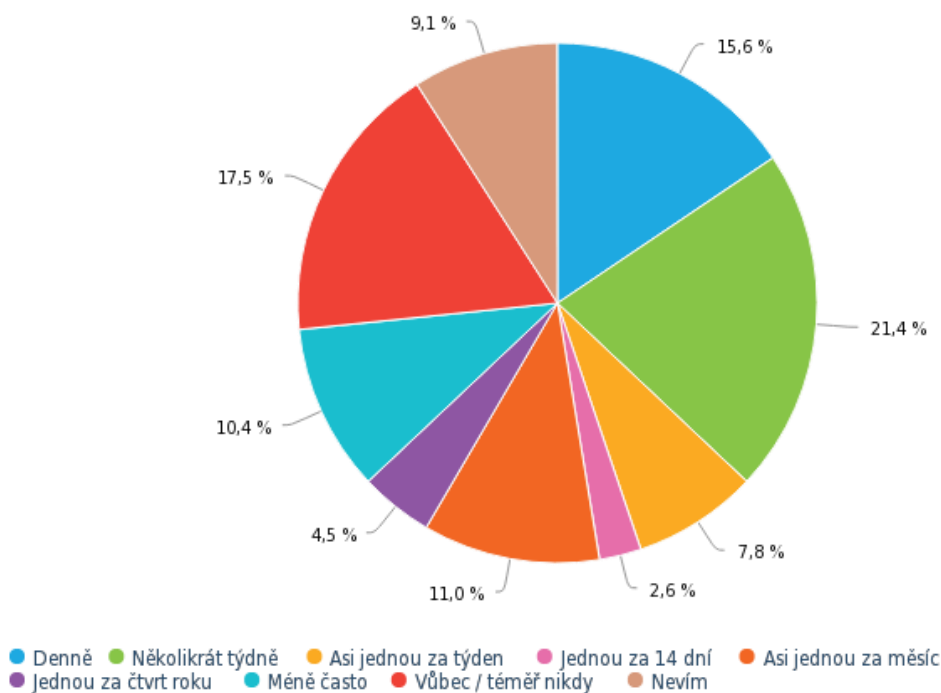

Graf 3 Kolik knih kromě školních učebnic přečtete za měsíc?

Položka č. 15 v dotazníku představovala otázku na to, jestli žákům někdy z knih předčítali rodiče či starší sourozenci. Tentokrát byly uvedeny 2 možnosti, z nichž měli žáci vybrat pouze jednu odpověď. Možnost, že rodiče či sourozenci žákům někdy z knih předčítali, převažovala s počtem 129 (tj. 83,8 %) odpovědí. Je zde možná úvaha, že předčítání rodičů v dětství žáků má souvislost s odpovědí na položku č. 8 (kterou budeme podrobněji v textu také zmiňovat), kdy bylo jako druhá nejčastější odpověď uváděno, že žáky ke čtení inspirovali jejich rodiče. Zbýlých 16,2 % (tj. 25) respondentů uvedlo, že jim rodiče či starší sourozenci nikdy nečetli.

Se čtením rodičů žáků souvisela v dotazníku i položka č. 14, která zjišťovala, jak často se rodiče dotázaných věnují četbě. U položky bylo uvedeno 9 možností, z nichž měli respondenti zvolit pouze jednu. Největší zastoupení bylo u odpovědi, že jejich rodiče čtou několikrát týdně, kterou uvedlo 21,4 % (tj. 33) žáků. Jako další nejčastější odpověď bylo uvedeno u 17,5 % (tj. 27) respondentů, že jejich rodiče nečtou téměř nikdy či vůbec. O tři méně, tj. 24 (15,6 %) dotázaných odpovědělo, že rodiče čtou denně. Další odpovědi se pak vyskytovaly v menším než dvaceti procentním zastoupení. To, že rodiče čtou asi jednou za měsíc odpovědělo 11 % (tj. 17), a že méně často, než jednou za čtvrt roku odpovědělo 10,4

% (tj. 16) dotázaných. Celkem 14 (tj. 9,1 %) žáků pak nevědělo, jak často se jejich rodiče věnují četbě. Mezi zbylé odpovědi pak spadalo, že rodiče čtou asi jednou za týden u 7,8 % (tj. 12), jednou za čtvrt roku u 4,5 % (tj. 7) a jednou za 14 dní u 2,6 % (tj. 4) respondentů.

Graf 4 Jak často čtou Vaši rodiče?

V položce č. 16 jsme se respondentů ptali, zda si dokážou vybavit nějakou oblíbenou knihu z dětství. Celkem 48,7 % (tj. 75) žáků uvedlo, že si oblíbenou knihu z dětství vybavují, ale nezpomenou si na její přesný název. Na název oblíbené knihy z dětství si vzpomnělo celkem 36,4 % (tj. 56) respondentů. Zbylých 14,9 % (tj. 23) si žádnou oblíbenou knihu z dětství nevybavuje. Respondenti, kteří si knihu vybavili byli požádáni, aby uvedli i její název či alespoň autora. Celkem 5 respondentů shodně uvedlo knihu Děti z Bullerbynu od Astrid Lindgrenové, 4 uvedli Honzíkovu cestu od Bohumila Říhy a 3 z nich uvedli komiks Čtyřlístek. Následující knihy byly uvedeny vždy od dvou respondentů: pohádky Boženy Němcové, O pejskovi a kočičce, Deník malého poseroutky, Krteček, Robinson Crusoe, Harry Potter a Broučci. Zbylé knihy se již mezi respondenty neopakovaly a jednalo se např. o Andersenovy pohádky, Rychlé šípy, Letadélko Káně apod.

VO 1: Vyskytuje se jev čtenářství u žáků víceletých gymnázií nebo ne?

Zastoupení aktivit ve volném čase žáků víceletých gymnázií je opravdu různorodé. Mezi tři nejčastější volnočasové aktivity patří sport, trávení času na sociálních sítích a sledování filmů, seriálů či videí. Četba však zaujala hned místo čtvrté s podílem 43,5 % odpovědí.

Největší část respondentů (tj. 31,2 %) se četbě knih věnuje několikrát týdně. Obecně lze říci, že více než polovina respondentů (přesněji tedy 56,5 %) se četbě věnuje denně, několikrát týdně nebo alespoň jedenkrát za týden. Dalších 22 % všech dotázaných čte asi jednou za dva týdny nebo jednou za měsíc. Zbylí respondenti pak uvedli, že čtou jednou za čtvrt roku nebo méně často, případně tedy vůbec nebo téměř nikdy. Poslední možnost (tedy, že se čtení vůbec nevěnují) uvedli pouze 4 respondenti (tj. 2,6 %).

Kromě četnosti četby pro nás však bylo podstatné zjistit i kvantitu přečtených knih ve volném čase. Téměř polovina všech dotázaných (45,5 %) přečte za měsíc jednu knihu. Dále celkem 25,3 % (tj. 39) respondentů odpovědělo, že za měsíc nepřečtou žádnou knihu. Jak jsme již uvedli výše, pouze 4 respondenti z celkových 154 uvedli, že ve svém volném čase vůbec nečtou. Lze proto předpokládat, že minimálně 35 z 39 respondentů, kteří uvedli, že za měsíc nepřečtou žádnou knihu, sice čtou, ale ne tak často, aby stihli rozečtenou knihu přečíst již za měsíc. Dalším možné vysvětlení představuje i to, že je možné, že čtou pomalu, a proto jim četba jedné knihy trvá déle nežli měsíc. Je zde však i možnost, že se jedná o kombinaci více aspektů, tj. málo času věnovaného četbě a pomalé čtení apod. Dalších 18,2 % dotázaných pak měsíčně přečte asi 2 knihy a 11 % uvedlo dokonce, že měsíčně přečtou 3 a více knih.

Ve výzkumu nás také zajímalo, zda žáci pocházejí ze „čtenářského“ rodinného prostředí – konkrétně tedy jaké jsou čtenářské návyky rodičů dotázaných žáků. Čtenářské návyky rodičů respondentů se velmi liší, nejvíce žáků - 33 (tj. 21,4 %) však uvedlo, že jejich rodiče čtou několikrát týdně. Naopak ale rodiče dalších 27 dotázaných (tj. 17,5 %) nečtou vůbec či téměř nikdy. Od jen nepatrně menšího počtu 24 žáků (tj. 15,6 %) jsme se dozvěděli, že jejich rodiče čtou denně. Další odpovědi již byly v nižším procentuálním zastoupení.

Většina respondentů přišla do kontaktu s četbou už v raném dětství. Celkem totiž 129 (tj. 83,8 %) žáků uvedlo, že jim někdy z knih předčítali rodiče či starší sourozenci. Jen 16,2 % respondentů (tj. 25) uvedlo, že rodiče či starší sourozenci jim z knih nikdy nečetli.

Převážná většina žáků měla v dětství nějakou oblíbenou knihu. Celkem 75 (tj. 48,7 %) si jich knihu sice vybavuje, ale nedokázali si vzpomenout na její přesný název. Na název si

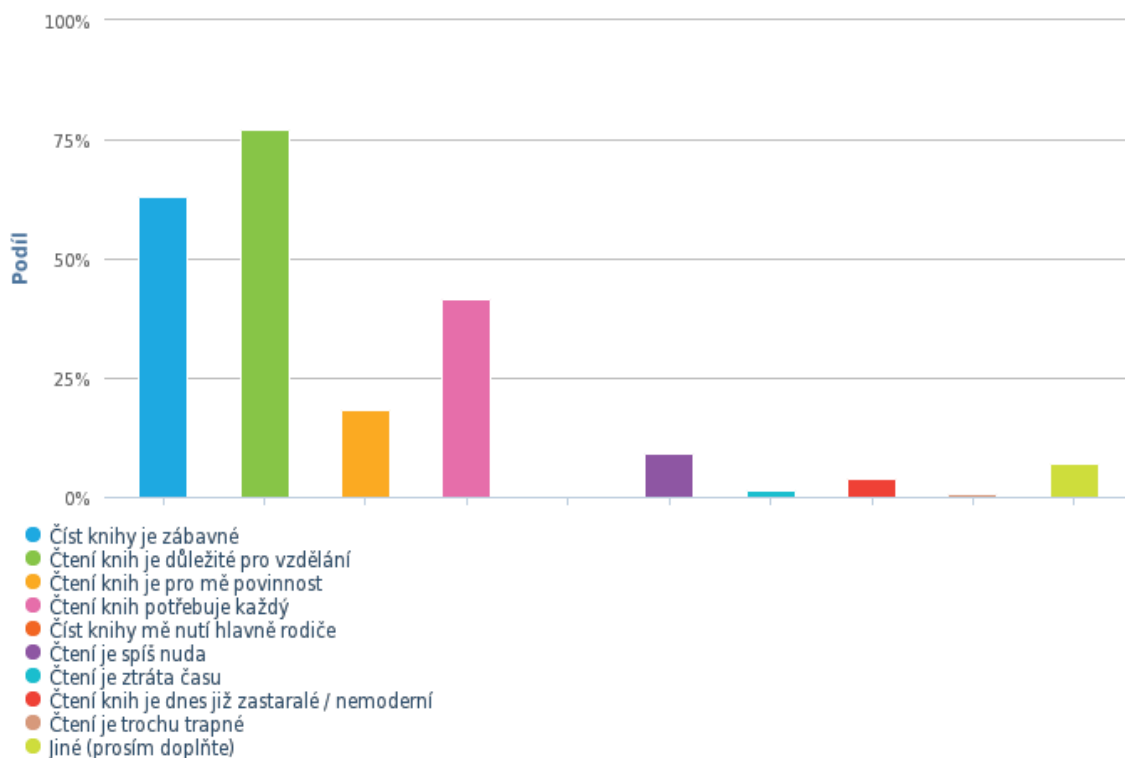
vzpomnělo 56 (tj. 36,4 %) dotázaných a uváděli knihy jako Děti z Bullerbynu, Honzíkova cesta, komiks Čtyřlístek, pohádky Boženy Němcové, O pejskovi a kočičce a mnohé další. Některé odpovědi se i opakovaly.

5.2 Důvody ke čtenářství

VO 2: Jaké důvody a motivaci mají žáci víceletých gymnázií k četbě?

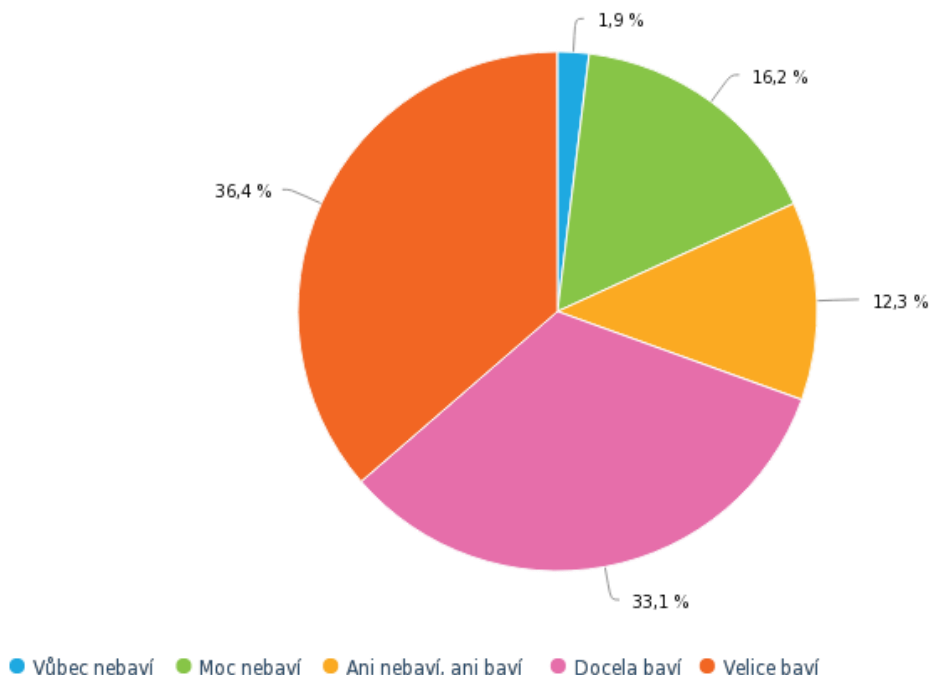
K výzkumné otázce č. 2 se váže položka dotazníku č. 4, 5, 8, 9 a 13.

Položka č. 4 zkoumala, co si respondenti myslí o čtení knih. U této položky dotazníku byla možnost výběru více odpovědí. U většiny respondentů (119, tj. 77,3 %) převažoval názor, že čtení knih je důležité pro vzdělání. Vysoký podíl (97, tj. 63 %) jsme zaznamenali i u možnosti, že si respondenti myslí, že čtení knih je zábavné. Na třetí pozici se s počtem 64 (tj. 41,6 %) odpovědí umístila možnost, že čtení knih potřebuje každý. U dalších možností byl výrazně nižší podíl odpovědí, nicméně i ty jsou pro nás důležité. S možností, že čtení knih je pro daného jedince povinnost, se ztotožnilo 18,2 % (tj. 28) žáků. Další odpovědi byly následující: čtení je spíše nuda (14, tj. 9,1 %), čtení knih je dnes již zastaralé / nemoderní (6, tj. 3,9 %), čtení je ztráta času (2, tj. 1,3 %) a čtení je trochu trapné (1, tj. 0,6 %). Možnost, že číst knihy jej nutí hlavně rodiče, nezvolil žádný z dotazovaných žáků. Možnosti doplnit vlastní odpověď využilo 7,1 % (tj. 11) respondentů. Mezi těmito odpověďmi se vyskytla např. tvrzení, že „lidský mozek je nastaven tak, že čtení potřebuje pro svůj rozvoj“, dále také to, že „čtení je osvobozující“ nebo že „čtení knih je zábavné, když má člověk knihu, kterou chce číst“. Jeden z respondentů však uvedl i názor, že „čtení knih je přeceňované“.

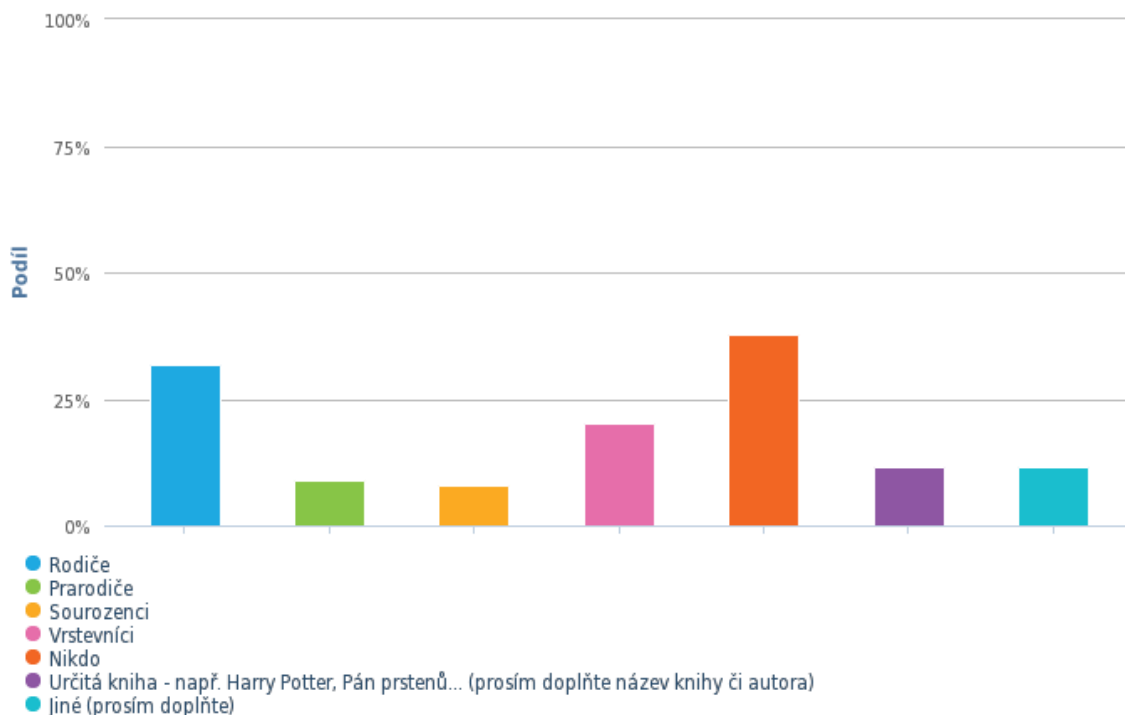
Graf 5 Co si myslíte o čtení knih?

V souvislosti s touto výzkumnou otázkou jsme v dotazníku u položky č. 5 zjišťovali, jestli respondenty čtení knih baví. U otázky byla možnost volby pouze jedné odpovědi. Nejvíce zastoupenou odpovědí byla možnost, že je čtení velice baví, kterou zvolilo 36,4 % (tj. 56) žáků. O něco méně žáků (51, tj. 33,1 %) uvedlo, že je četba knih docela baví. Naproti tomu 16,2 % (tj. 25) dotázaných četba moc nebaví. Dalších 12,3 % (tj. 19) respondentů nemá příliš vyhraněný názor a uvedlo, že je četba knih ani nebaví, ani baví. Nejméně zastoupenou možností pak bylo to, že je četba nebaví vůbec, kterou zvolilo jen 1,9 % (tj. 3) žáků.

Graf 6 Baví Vás čtení knih?

Položka č. 8 nám v dotazníku sloužila ke zjištění odpovědi na otázku, kdo žáky inspiroval k tomu, aby začali číst knihy. Opět se jednalo o výběr z více položek, kde měli žáci možnost výběru více odpovědí a doplnění jiné možnosti. Celkem 37,7 % (tj. 58) respondentů uvedlo, že je ke čtení nikdo neinspiroval. Rodiče ke čtení inspirovali 31,8 % (tj. 49) respondentů, a tak se jednalo o druhou nejčastější odpověď. Třetí nejčastější odpovědí pak bylo, že je ke čtení inspirovali jejich vrstevníci. Tuto odpověď zvolilo 20,1 % (tj. 31) žáků. U možností, že žáky inspirovala ke čtení určitá kniha či jiná možnost, se shodlo 11,7 % (tj. 18) dotázaných. Z 11,7 % (tj. 18) žáků jich u možnosti „určitá kniha“ celkem 6 uvedlo, že se jednalo o knihu Harry Potter od J. K. Rowlingové. Zbylé odpovědi u této možnosti se již neshodovaly a jednalo se např. o knihy Malý princ (Antoine de Saint-Exupéry), Sherlock Holmes (A. C. Doyle), Robinson Crusoe (D. Defoe) a další. Mezi možnost „jiné“, kterou zvolilo také 11,7 % (tj. 18) dotázaných, celkem 10 žáků uvedlo, že ke čtení je inspiroval učitel či škola (povinná literatura). U této možnosti se pak vyskytly např. i odpovědi, že je ke čtení inspirovalo „bažení po vědění a útěku od reality“ nebo také to, že respondentka zjistila, že se „díky nim může přenést do jiného světa a zažít dobrodružství, které by jinak nemohla, i když jen na papíře“. Jako další pak 9,1 % (tj. 14) respondentů uvedlo, že je ke čtení inspirovali prarodiče a 7,8 % (tj. 12) zvolilo možnost, že je inspirovali sourozenci.

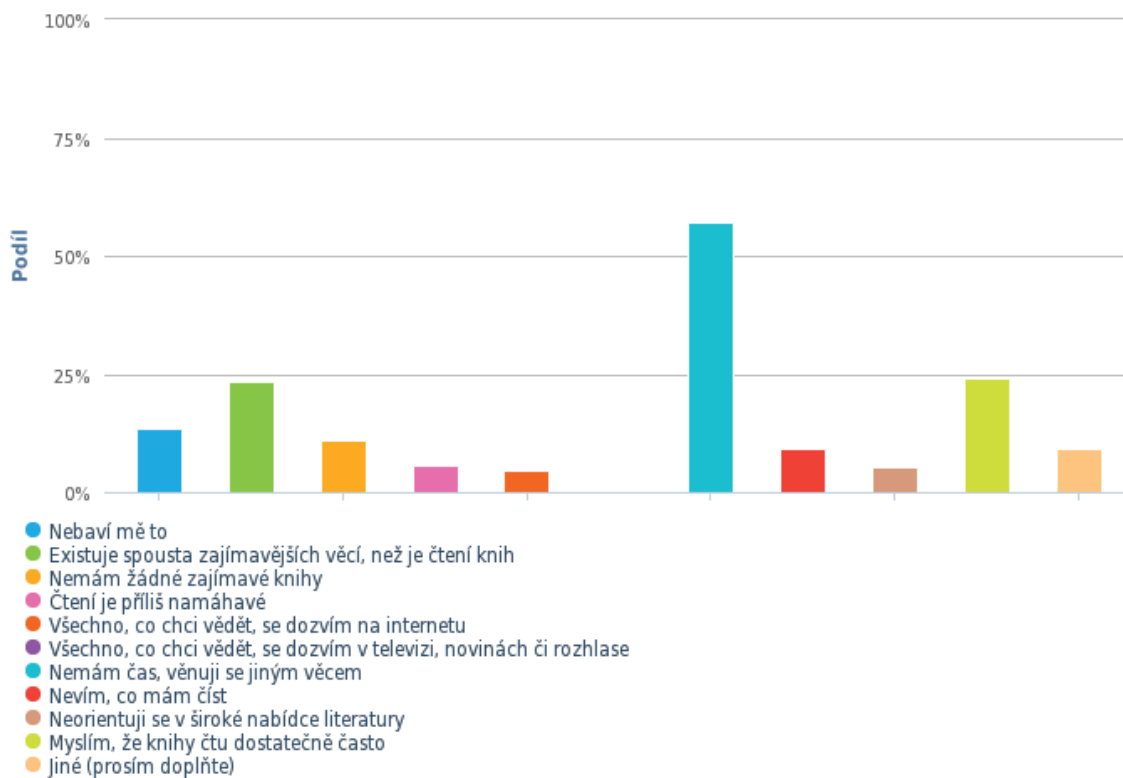

Graf 7 Kdo Vás inspiroval k tomu, abyste začal/a číst knihy?

Na důvod, proč se žáci naopak čtenářství nevěnují více, se zaměřovala položka č. 9, u které měli opět možnost zvolit více odpovědí. Převážná část respondentů (88, tj. 57,1 %) uvedla, že důvodem k nečtení knih častěji je to, že na to nemají dostatek času, protože se věnují jiným činnostem. Část respondentů (37, tj. 24 %) je přesvědčena o tom, že četbě knih se věnují dostatek času. Další 36 dotázaných (tj. 23,4 %) se domnívá, že existuje spousta zajímavějších činností, než je čtení knih a uvedli to jako zdůvodnění toho, proč nečtou knihy častěji. Mezi další důvody toho, proč se dotázaní žáci nevěnují čtenářství patří, že je to nebaví (21, tj. 13,6 %), nevlastní žádné zajímavé knihy (17, tj. 11 %) nebo neví, co mají číst (14, tj. 9,1 %). Možnosti „jiné“ využilo 9,1 % (tj. 14) žáků, kteří uvedli např. to, k četbě nebyli nikdy vedeni a neviděli číst ani rodiče nebo také to, že je pro ně dostatečné číst povinnou školní četbu a „nechce se jim číst ještě něco navíc“. U možnosti „jiné“ jeden respondent uvedl např. i to, že je líný se k tomu někdy přinutit a „ve světě mobilů“ neudrží pozornost nad knihami. V neposlední řadě patřilo k odpovědím i to, že je pro dotázané čtení příliš namáhavé (9, tj. 5,8 %), neorientují se v široké nabídce literatury (8, tj. 5,2 %) nebo

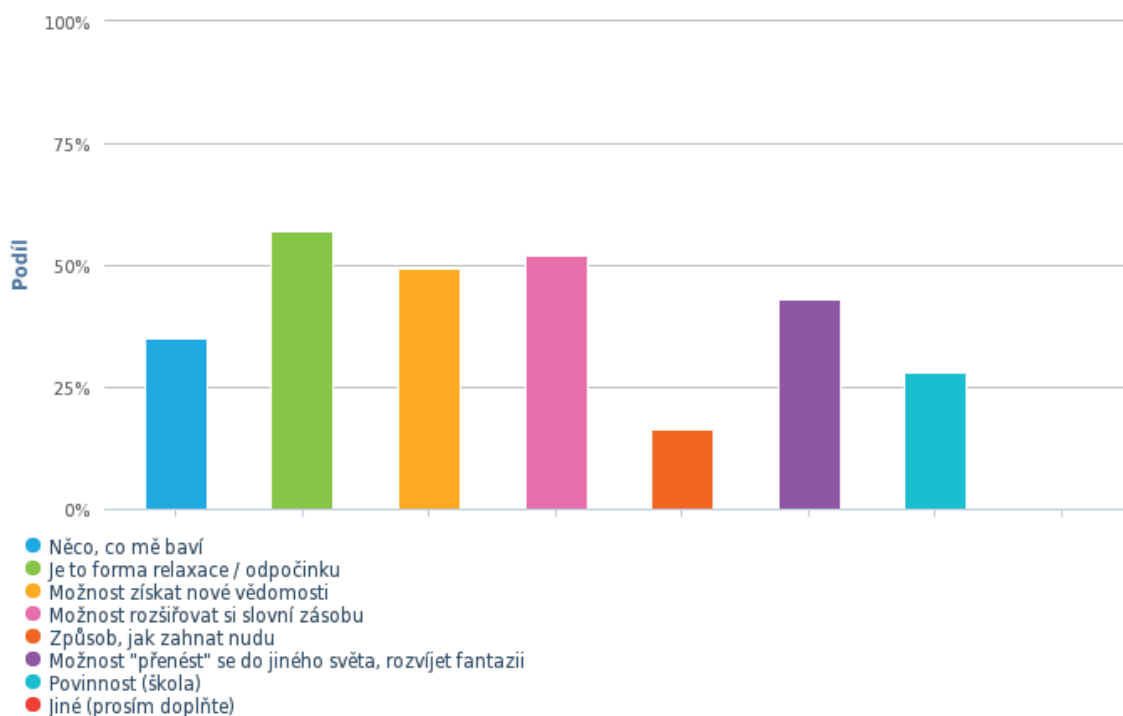

také že všechno, co chtějí vědět, se dozví na internetu (7, tj. 4,5 %). Možnost, že všechno, co chtějí vědět, se dozví v televizi, novinách či rozhlasu nevedl žádný respondent.

Graf 8 Proč nečtete knihy častěji?

Položka č. 13 v dotazníku u žáků zjišťovala, co pro žáky četba znamená, proč se čtení věnují. U této položky byla možnost výběru více odpovědí. Z celkového počtu respondentů jich 88 (tj. 57,1 %) uvedlo, že pro ně četba představuje formu relaxace a odpočinku. S procentuálním zastoupením 51,9 % (tj. 80) byla odpověď, že se pro žáky jedná o možnost rozšiřovat si slovní zásobu, druhou nejčastěji zvolenou. Na třetím místě pak 49,4 % (tj. 76) dotázaných uvedlo, že pro ně četba představuje možnost získat nové vědomosti. Pro 42,9 % (tj. 66) žáků je četba možností „přenést“ se do jiného světa a rozvíjet svou fantazii. Dalších 35,1 % (tj. 54) odpovědí se shodovalo v tom, že četba je jednoduše něco, co je baví. Pro dalších 27,9 % (tj. 43) četba představuje povinnost v souvislosti se školou. Nejméně respondentů (25, tj. 16,2 %) uvedlo, že četba je pro ně způsobem, jak zahnat nudu. Možnosti doplnit jinou odpověď nevyužil žádný z respondentů.

Graf 9 Co pro Vás četba znamená?

VO 2: Jaké důvody a motivaci mají žáci víceletých gymnázií k četbě?

Převážná část respondentů zastává názor, že četba knih je nezbytně důležitá pro vzdělání. Nadpoloviční část žáků také shledává čtení knih zábavné a téměř polovina se jich shodla také na tom, že čtení knih potřebuje každý člověk. U další možnosti jsme zaznamenali nižší čísla v počtu odpovědí, nicméně i tak 18,2 % žáků uvedlo, že četba knih je pro každého povinností. Nejméně uváděnými odpověďmi pak bylo, že čtení je nudné. Nemoderní či dokonce ztráta času nebo něco trapného. Poslední zmíněné však zvolil pouze jeden žák.

Že je čtení velice baví, bylo nejvíce zastoupenou volbou, kterou uvedla více než polovina respondentů. Asi třetinu dotázaných čtení docela baví. Dalších 16,2 % žáků však uvedlo, že je četba moc nebaví a 12,3 % má neutrální postoj (čtení knih je ani nevádí, ani baví). Pouhých 1,9 % (tj. 3) dotázaných čtení nebaví vůbec.

V souvislosti se zkoumáním toho, proč se žáci věnují či nevěnují čtenářství, jsme se zaměřili i na to, zda je někdo v tomto směru ovlivnil. Zjistili jsme, že 37,7 % (tj. 58) respondentů nikdo neinspiroval k tomu, aby začali číst knihy. Je tedy možné soudit, že ke čtení dospěli nějakým způsobem sami, což uvedli i 2 respondenti v možnostech „jiné“. Druhou nejčastější volbu pak u 31,8 % (tj. 49) žáků představovali rodiče, kteří je ve vztahu ke knihám ovlivnili

nejvíce. Třetí největší vliv byl pak přikládán vrstevníkům, což uvedlo 20,1 % (tj. 31) dotázaných.

Nezajímali jsme se však pouze o to, proč se žáci čtenářství věnují, ale i to, proč tomu tak v mnoha případech není. U většiny respondentů není důvodem k nečtení knih to, že by o knihy neměli zájem či neměli rádi čtení, ale to, že jim na tuto činnost už nezbyvá dostatek volného času. Nabízí se nám tedy otázka, proč tomu tak je. Je možné, že jiných aktivit mají opravdu velké množství, ale může se jednat i o to, že si volný čas neumí dostatečně efektivně rozvrhnout. Jedná se však jen o spekulaci, a proto by bylo vhodné provést další výzkum, který by se tímto tématem podrobněji zabýval.

Z výsledků nám vyplývá, že důvodů, proč se žáci věnují čtenářství je hned několik. Jedná se především o to, že četba je pro ně formou odpočinku a zábavy, možností rozšíření slovní zásoby a získání nových vědomostí. V neposlední řadě se jedná i o to, že četba pro ně představuje možnost „přenést“ se do jiného světa, rozvíjet tak svou fantazii a zároveň tím tak zahnat nudu. Pro značné procento respondentů však čtení představuje i povinnost související se školní docházkou.

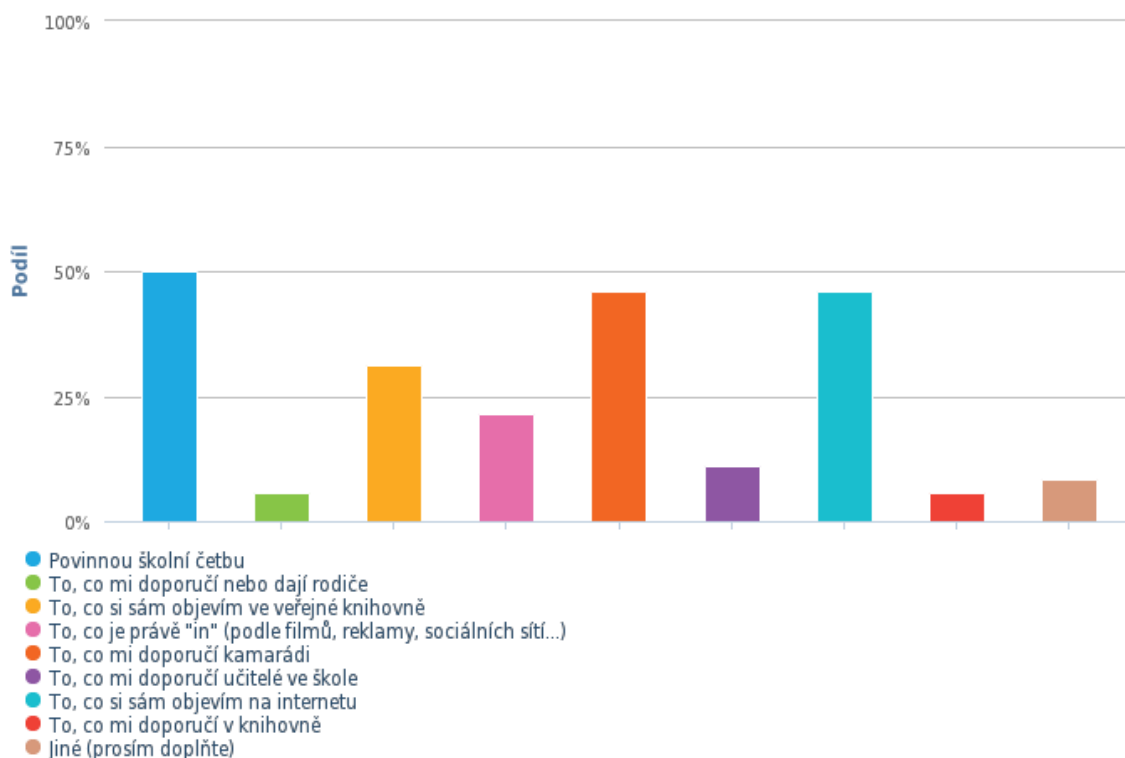
5.3 Knižní favorité a jejich výběr

VO 3: Co žáci víceletých gymnázií čtou a proč?

K výzkumné otázce č. 3 se váží položky dotazníku č. 10, 11, 12, 17, 18, 19 a 20.

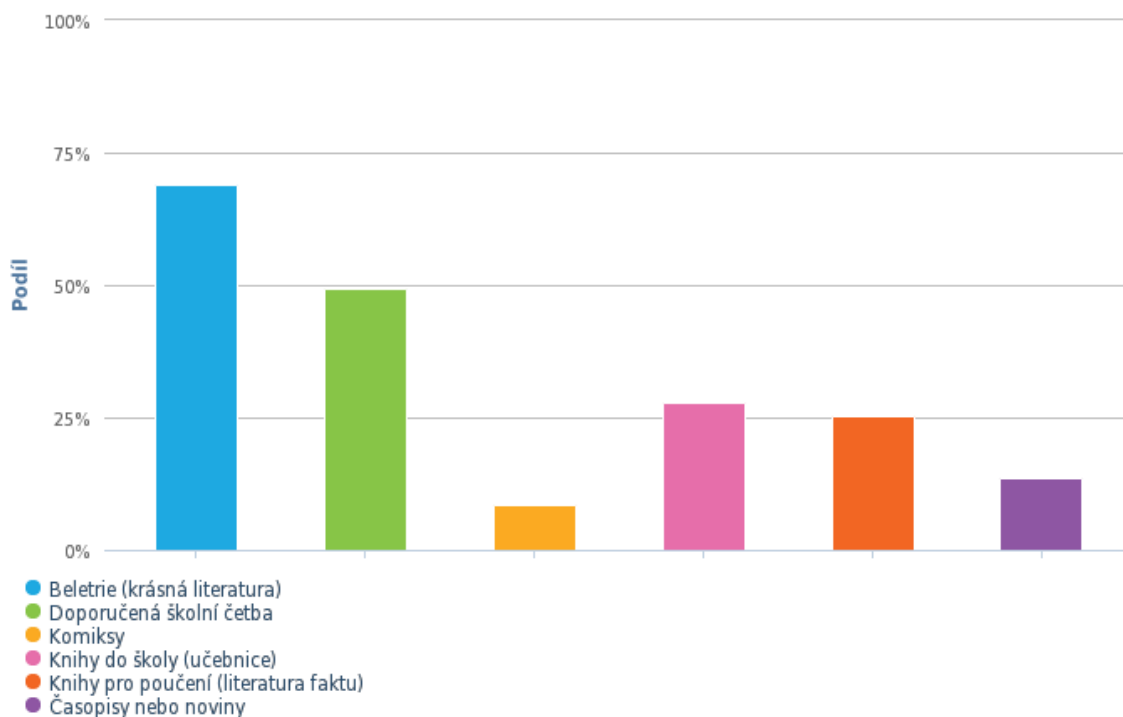
Položka č. 10 v dotazníku od respondentů zjišťovala, na základě čeho si vybírají knihy ke čtení. U otázky měli žáci možnost volby více odpovědí. Nejvíce zastoupenou odpovědí bylo, že si 50 % (tj. 77) žáků vybírá knihy, které mají zadané jako povinnou školní četbu. Se shodným procentuálním zastoupením 46,1 % (tj. 71) byly na druhém místě dvě možnosti. Jednalo se o možnost, že si vybírají ke čtení to, co jim doporučí kamarádi, ale také to, co sami objeví na internetu. S podílem 31,2 % (tj. 48) třetí místo zaujala odpověď, že ke čtení si dotázaní vybírají knihy, které sami objeví ve veřejné knihovně. Celkem 21,4 % (tj. 33) respondentů uvedlo, že si knihy ke čtení vybírají na základě toho, co je právě „in“ a to např. podle filmů, reklamy a sociálních sítí. Na základě doporučení učitelů ve škole si knihy vybírá 11 % (tj. 17) žáků. Dalších 8,4 % (tj. 13) dotázaných pak uvedlo jinou možnost toho, na základě čeho si vybírají knihy ke čtení. Jednalo se o odpovědi, které uváděly, že čtou knihy,

kteří mají doma, které objeví v knihkupectví nebo také ty, které jim jednoduše „padnou do oka“. Jen 5,8 % (tj. 9) žáků pak uvedlo, že čtou knihy na základě toho, co jim doporučí v knihovně nebo doporučí či dají rodiče.

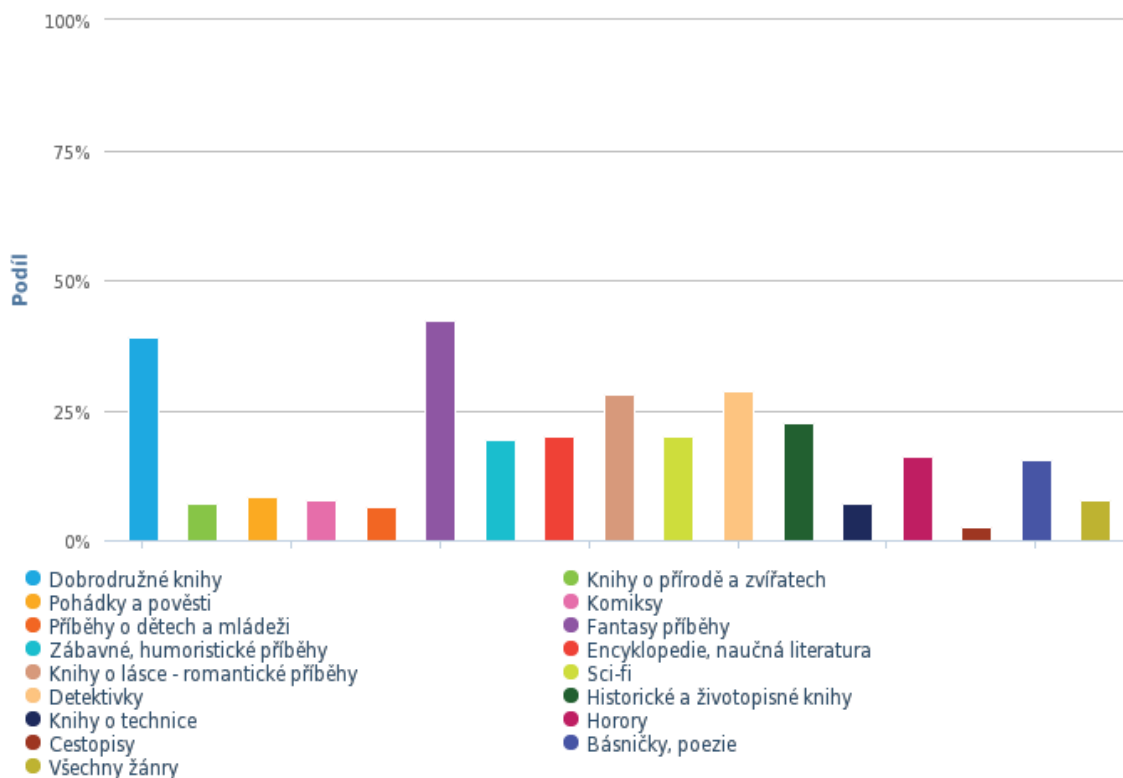
Graf 10 Na základě čeho si vybíráte knihy ke čtení?

Položka č. 11 pak byla zaměřena na to, jaké knihy čtou žáci nejvíce a byla zde možnost výběru více odpovědí. Z celkových 154 respondentů jich 68,8 % (tj. 106) uvedlo, že nejvíce čtou beletrii. Následovala doporučená školní četba s podílem 49,4 % (tj. 76) odpovědí. Sestupně se dále jednalo o školní učebnice (43, tj. 27,9 %), literaturu faktu (39, tj. 25,3 %), časopisy nebo noviny (21, tj. 13,6 %) a na posledním místě komiksy (13, tj. 8,4 %).

Graf 11 Co čtete nejvíce?

Položka č. 12 s předchozími dvěma také souvisela a zjišťovala oblíbené žánry knih. Žáci zde měli opět možnost zvolit i více odpovědí. První místo zaujaly fantasy příběhy s počtem 42,2 % (tj. 65) odpovědí. O pět odpovědí méně (60, tj. 39 %) získaly dobrodružné knihy. Poté se již u odpovědí jednalo o výrazně nižší procentuální zastoupení. Jednalo se o detektivní příběhy (44, tj. 28,6 %), romantické příběhy (43, tj. 27,9 %), historické a životopisné knihy (35, tj. 22,7 %), naučná literatura a sci-fi se shodným počtem (31, tj. 20,1 %), humoristické příběhy (30, tj. 19,5 %), horory (25, tj. 16,2 %), poezie (24, tj. 15,6 %), pohádky a pověsti (13, tj. 8,4 %), komiksy a knihy všech žánrů také se shodujícím se počtem voleb těchto odpovědí (12, tj. 7,8 %) a nakonec knihy o přírodě a zvířatech, které se shodovaly v počtu odpovědí s knihami o technice (11, tj. 7,1 %).

Graf 12 Jaké žánry knih rádi čtete?

Položka č. 17 pojednávala o oblíbených knihách či autorech u respondentů. Celkem 44,8 % (tj. 69) dotázaných uvedlo, že v současnosti nemají žádnou oblíbenou knihu či autora. Nadpoloviční většina (85, tj. 55,2 %) uvedla, že v současnosti oblíbenou knihu či autora mají. Celkem 6 respondentů se shodlo v knize Harry Potter a dva z nich ji dokonce označili jako „srdcovku“. Dalších 5 respondentů uvedlo autora Jo Nesbø a John Green byl zmíněn také pětkrát. Poté byl ještě od 4 žáků uveden Malý princ (autor Antoine de Saint-Exupéry) a Hra o trůny (autor George R. R. Martin). Zbylé knihy či autoři už byli zmíněni max. dvakrát, ale ve většině případů pouze jednou. Uvedme si jako příklad několik z nich: J. R. R. Tolkien, Stephen King, Karel Čapek, Agatha Christie, kniha Hadrový panák (autor Daniel Cole) a další.

Položka č. 18 byla zaměřena na získání informací o tom, zda respondenti četli někdy elektronickou knihu (e-knihu). Celkem 51,9 % (tj. 80) žáků uvedlo, že již nějaké knihy v elektronické podobě přečetlo. Druhé místo s podílem 30,5 % (tj. 47) voleb zaujala možnost, že žáci nikdy e-knihu nečetli a dávají přednost knihám papírovým. Dalších 8,4 %

(tj. 13) dotázaných uvedlo, že e-knihy čtou pravidelně. Následovalo 6,5 % (tj. 10) responzí, že nikdy e-knihu nečetli, ale rádi by to někdy zkusili. Zbýlých 2,6 % (tj. 4) žáků nikdy e-knihy nečetlo a neví, co si pod tímto pojmem mají představit.

Položka č. 19 od respondentů zjišťovala, zda někdy poslouchali audioknihu (mluvené slovo / zvukovou knihu). Převažující počet dotázaných (65, tj. 42,2 %) uvedl, že někdy již audioknihu poslouchal. Celkem 32,5 % (tj. 50) respondentů zaujalo stanovisko, že audioknihu nikdy neposlouchali a dávají přednost papírovým knihám či e-knihám. Dalších 19,5 % žáků (tj. 30) uvedlo, že sice nikdy audioknihu neposlouchali, ale rádi by to někdy zkusili. Jen 3,9 % (tj. 6) dotázaných audioknihy poslouchá pravidelně. Zbýlých 1,9 % (tj. 3) respondentů nikdy audioknihu neposlouchalo a neví, co si pod tím mají představit.

Poslední položka, která souvisí s danou výzkumnou otázkou, byla položka č. 20. Ta byla zaměřena na zjištění toho, zda respondenti někdy četli knihu, kterou viděli i zfilmovanou. Převažující odpověď respondentů (80, tj. 51,9 %) zněla, že někdy četli knihu, kterou viděli i zfilmovanou, ale více se jim líbila knižní verze. Menší část respondentů (44, tj. 28,6 %) odpověděla, že ano, ale že se jim líbily obě verze (knižní i filmová). Výrazně menší podíl odpovědí byl pak u možnosti, že takovou knihu nečetli, ale nebrání se tomu (12, tj. 7,8 %) nebo to nemají vůbec v plánu (10, tj. 6,5 %). Nejmenší podíl respondentů (8, tj. 5,2 %) pak vyjádřil názor, že takovou knihu sice četla, ale líbila se jim více verze filmová.

VO 3: Co žáci víceletých gymnázií čtou a proč?

Z uvedených odpovědí lze vyvodit, že u většiny respondentů má největší vliv na to, zda si danou knihu vyberou ke čtení, především to, zda se kniha nachází v seznamu povinné školní četby. Další aspekty výběru knihy pak bere v úvahu již menší počet respondentů.

Celkově mezi respondenty převažuje v oblíbě beletrie a konkrétně tedy fantasy příběhy a dobrodružné knihy. Z uvedených výsledků nelze usoudit, že by mezi respondenty převažovala oblíbená konkrétní kniha či autor. Nadpoloviční většina dotázaných však v současnosti nějakou oblíbenou knihu či autora má. Konkrétní díla a jména se však napříč odpověďmi velmi lišila. V několika se však menší počet respondentů shodl – jednalo se např. o knihy Harry Potter (J. K. Rowling), Malý princ (Antoine de Saint-Exupéry) či Hra o trůny

(George R. R. Martin) a autory Jo Nesbø, John Green či J. R. R. Tolkien a další. Každý z respondentů se liší v tom, s jakými knihami přišel či přichází do kontaktu a jak ho tyto knihy nadále ovlivňují. V této oblasti však nelze uvést nějaké globálnější výsledky.

Kromě žánrů a konkrétních oblíbených knih či autorů jsme se zaměřili však také na zkušenosti a názory respondentů vztahující se ke knihám v elektronické a zvukové podobě a filmovým zpracováním knih. Převážná většina žáků pak má již nějaké zkušenosti s četbou e-knih či s poslechem audioknih, nebo se těmito variantám nebrání. Výrazné procento však zaujímají v této otázce i žáci, kteří upřednostňují čtení papírových knih.

A v neposlední řadě je ze zjištěných odpovědí zřejmé, že více než polovině respondentů, kteří četli knihu, kterou viděli i zfilmovanou, se knižní verze líbila více.

5.4 Role veřejné knihovny

VO 4: Jakou roli ve čtenářství žáků víceletých gymnázií představují knihovny?

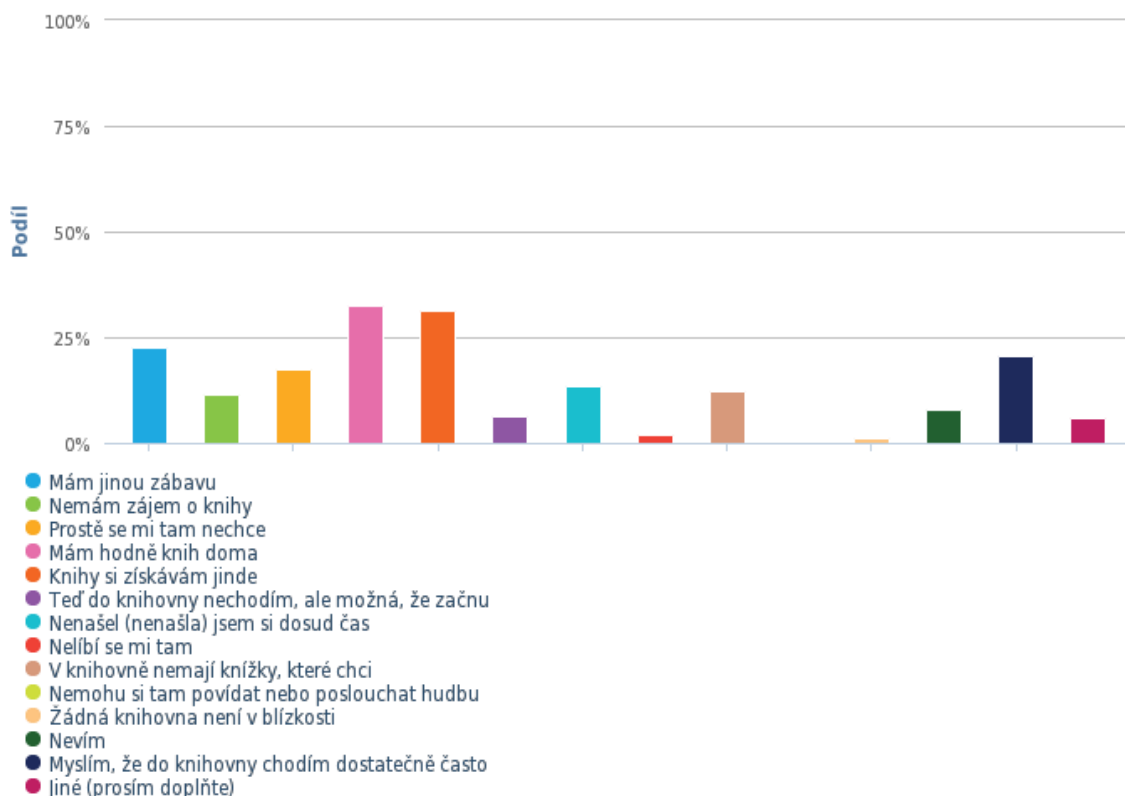
K výzkumné otázce č. 4 se váží položky dotazníku č. 21, 22, 23 a 24.

Položka dotazníku č. 21 zjišťuje, zda respondenti navštěvují veřejnou knihovnu. Celkem 39 % (tj. 60) žáků uvedlo, že veřejnou knihovnu navštěvují jen zřídka (tedy 1 až 2krát za půl roku a méně). O něco méně – 38,3 % (tj. 59) dotázaných chodí do knihovny občas (tedy 1 až 2krát za měsíc). Další 11 % (tj. 17) uvedlo, že do knihovny vůbec nechodí. Na druhou stranu dalších 7,1 % (tj. 11) chodí do knihovny často (tedy min. 1 až 2krát týdně). Zbýlých 4,5 % (tj. 7) bylo v knihovně pouze jednou.

Tím, proč žáci nechodí do knihovny častěji, se zabývá položka č. 22. Tato otázka nabízela respondentům možnost volby více odpovědí. Nejvíce respondentů – 32,5 % (tj. 50) uvedlo, že knihovnu nenavštěvují častěji, protože mají hodně knih doma. O něco méně, tedy 31,2 % (tj. 48) žáků uvedlo, že důvodem je, že knihy si získávají jinde než v knihovně. Třetím nejčastějším důvodem bylo, že dotazovaní mají jinou zábavu než chodit do knihovny – to uvedlo 22,7 % (tj. 35). Dalších 20,8 % (tj. 32) žáků se domnívá, že do knihovny chodí dostatečně často. Pořadí zbylých důvodů bylo následující: do knihovny se mi nechce (27, tj. 17,5 %), nenašel jsem si dosud čas (21, tj. 13,6 %), v knihovny nemají knihy, které chci (19,

tj. 12,3 %), nemám zájem o knihy (18, tj. 11,7 %), nevím (12, tj. 7,8 %), teď do knihovny nechodím, ale možná začnu (10, tj. 6,5 %), jiné (9, tj. 5,8 %), nelíbí se mi tam (3, tj. 1,9 %), žádná knihovna není v blízkosti (2, tj. 1,3 %). Mezi „jiné“ odpovědi žáci uvedli např. že důvodem je to, že „chtějí knihy vlastnit“, nebo že knihovna v místě jejich bydliště má nevyhovující otevírací dobu.

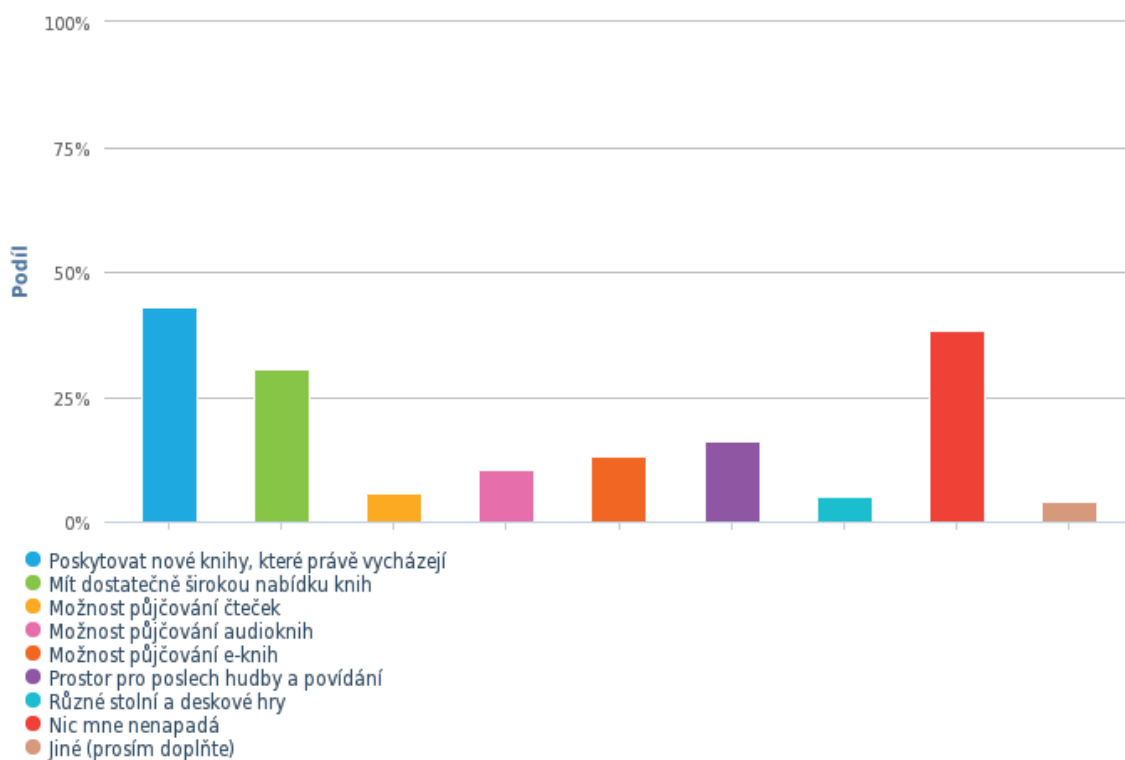

Graf 13 Proč nechodíte častěji do knihovny?

Položka č. 23 zjišťuje, zda do knihovny chodí žáci rádi. Celkem 37 % (tj. 57) uvedlo, že do knihovny chodí spíše rádi a následujících 27,3 % (tj. 42), že tam chodí velmi rádi. Poté dalších 19,5 % (tj. 30) respondentů do knihovny chodí spíše nerado, 13,6 % (tj. 21) do knihovny vůbec nechodí a zbylých 2,6 % (tj. 4) tak chodí velice nerado.

Položka č. 24 je zaměřena na zjištění, v čem by se mohla veřejná knihovna podle respondentů zlepšit a opět nabízí možnost volby více odpovědí. Nejčastější možnost s podílem 42,9 % (tj. 66) odpovědí byla možnost, že by se knihovna mohla zlepšit tak, že by

poskytovala nové knihy, které právě vycházejí. Následujících 38,3 % (tj. 59) žáků v souvislosti se zlepšením knihovny nic nenapadá. Třetí nejčastější možnost pak představuje to, že by knihovna měla mít dostatečně širokou nabídku knih a toho názoru je 30,5 % (tj. 47) dotázaných. Mezi dalšími možnostmi se umístilo, že by knihovna mohla poskytovat prostor pro poslech hudby a povídání (25, tj. 16,2 %), nabízet možnost půjčování e-knih (20, tj. 13 %), audioknih (16, tj. 10,4 %) a čteček na e-knihy (9, tj. 5,8 %). Zbylí respondenti uvedli, že by uvítali možnost využití různých stolních a deskových her (8, tj. 5,2 %) a 6 (tj. 3,9 %) respondentů využilo možnosti doplnit jinou odpověď. V tomto případě se jednalo např. o to, že by daný respondent uvítal větší nabídku odborné literatury či delší otevírací dobu.

Graf 14 V čem by se podle Vás mohla veřejná knihovna zlepšit?

VO 4: Jakou roli ve čtenářství žáků víceletých gymnázií představují knihovny?

Z odpovědí můžeme celkově vyvodit to, že role knihoven ve čtenářství žáků víceletých gymnázií není úplně jednoznačná. Pouze 38,3 % (tj. 59) z dotázaných chodí do knihovny občas (tedy 1 až 2krát za měsíc) a jen 7,1 % (tj. 11) chodí do knihovny často (tedy min. 1 až 2krát týdně). Zbylí respondenti navštěvují knihovnu spíše sporadicky, tudíž role knihoven

ve čtenářství těchto žáků je velmi zanedbatelná. Naopak u žáků, kteří knihovnu navštěvují často nebo alespoň občas, je role knihoven v této oblasti nepochybně vyšší.

Téměř třetina respondentů uvedla, že mají dostatek knih doma, a to je důvodem, proč knihovnu nenavštěvují častěji. Skoro stejné procento dotázaných pak uvedlo, že do knihovny nechodí častěji, protože si knihy obstarávají jinde. Dalších 22,7 % žáků jako důvod uvedlo, že upřednostňují jiné aktivity před chozením do knihoven. Pouhých 20,8 % se pak domnívá, že jejich návštěvy knihoven jsou dostatečně časté. Další důvody se objevily už v nižším procentuálním zastoupení. Patřil mezi ně např. nezájem o knihy, nedostatek času nebo nevyhovující nabídka knih místní knihovny.

Více než třetina dotázaných podle našeho výzkumu do knihovny chodí spíše ráda a druhá (menší) třetina dokonce velmi ráda. Zbylá přibližně třetina respondentů pak patří k těm, kteří knihovny navštěvují spíše neradi, velmi neradi nebo je nenavštěvují vůbec.

Ve výzkumu nás také zajímalo doporučení respondentů, v čem by se dle jejich názoru mohly veřejné knihovny zlepšit. Menší polovina dotázaných žáků (42,9 %) se shodla v tom, že by v nabídce knih neměly chybět ty nejnovější, které právě vycházejí. O něco méně (38,3 %) respondentů nenapadla žádná možnost, jak by se nabídka a služby knihoven mohly vylepšit. Třetina žáků pak vidí prostor ke zlepšení v množství nabízených knih. O něco méně zmiňovanými možnostmi pak byly např. možnost zapůjčení e-knih a čteček na ně či audioknih (mluveného slova).

5.5 Význam čtenářství

Na začátku naší práce jsme si zvolili tuto hlavní výzkumnou otázku: **Jaký je význam čtenářství v rámci trávení volného času u žáků víceletých gymnázií?**

Jak jsme již v práci uvedli, aktivity ve volném čase žáků víceletých gymnázií jsou rozmanité. Na předních místech se umístily sportovní aktivity, trávení času na sociálních sítích a sledování filmů, seriálů či videí. Necelá polovina respondentů však mezi své nejčastější volnočasové aktivity zařadila i četbu, a ta tím pádem zaujímá pozici hned čtvrtou.

Třetina žáků se četbě knih věnuje několikrát týdně a více než polovina dotázaných buď čte denně, několikrát týdně nebo alespoň jedenkrát za týden. Zbývající respondenti se četbě věnují již v nižší míře, ale pouze 4 z nich uvedli, že nečtou vůbec. Necelá polovina žáků pak přečte asi jednu knihu za měsíc. Čtvrtina respondentů uvedla, že za měsíc nepřečtou žádnou

knihu. Jak jsme již uvedli výše, lze předpokládat, že většina respondentů, kteří uvedli, že za měsíc nepřečtou žádnou knihu, sice čtou, ale ne tak často nebo ne tak rychle, aby stihli rozečtenou knihu přečíst do měsíce. Asi třetina dotázaných pak měsíčně přečte min. 2 knihy. Naopak důvodem, proč se většina respondentů nevěnuje četbě častěji je, že jim na to nezbyvá dostatek volného času nebo tento čas využijí raději jinak.

S četbou se setkala převážná většina respondentů již v dětství. Celkem 83,8 % jich totiž odpovědělo, že jim někdy z knih předčítali rodiče či starší sourozenci. Rodiče více než třetiny žáků se i aktuálně sami četbě věnují několikrát týdně. Celkem 37,7 % respondentů uvedlo, že je nikdo k četbě neinspiroval a dospěli k tomu nějaký způsobem sami. Pro třetinu žáků pak byli největší inspirací k četbě knih jejich rodiče.

U dotázaných jednoznačně převažuje názor, že četba knih je nezbytně důležitá pro vzdělání. Pro více než polovinu žáků je čtení knih zábavou a téměř polovina zastává přesvědčení, že čtení knih potřebuje každý člověk. Z odpovědí v dotazníku jsme zjistili, že četba pro žáky nepředstavuje pouze formu odpočinku a zábavy, ale také prostředek k rozšíření slovní zásoby, získání nových vědomostí a možnost „uniknout“ do světa fantazie.

Značný počet respondentů také uvedl, že čtení mají spojeno i s povinností a školou. Není tedy překvapením, že velkým vlivem na výběr knihy je především to, zda se kniha vyskytuje na seznamu povinné školní četby.

Celkově mají žáci v oblibě především beletrii. Jedná se hlavně o fantasy příběhy a dobrodružné knihy. Nadpoloviční většina respondentů má v současnosti nějakou oblíbenou knihu či autora. Nedá se však hovořit o konkrétních jménech, na kterých by se shodl větší počet respondentů. Co se týče konkrétní formy knih, výrazný počet dotázaných stále upřednostňuje čtení knih klasicky v tištěné papírové podobě. Většina dotázaných však má již i nějaké zkušenosti s četbou e-knih či s poslechem audioknih, nebo proti těmto variantám nemají žádné výhrady.

Roli knihoven ve čtenářství žáků víceletých gymnázií nelze jednoznačně určit. Více než třetina dotázaných chodí do knihovny občas (tedy 1 až 2krát za měsíc) a jen 7,1 % často (tedy min. 1 až 2krát týdně). Zbývají respondenti navštěvují knihovnu spíše výjimečně. Více než polovina respondentů uvedla, že mají dost knih doma nebo je získávají jinde, a proto knihovnu nenavštěvují častěji.

Závěrem můžeme tedy k významu čtenářství v rámci trávení volného času u žáků víceletých gymnázií říci to, že čtení knih má u nich nepochybně stále své místo a nebylo plně „vytlačeno“ moderními technologiemi či jinými zálibami.

5.6 Vyhodnocení hypotéz

Jak jsme již v práci uvedli, zvolili jsme pro náš výzkum tyto hypotézy, které budeme následně ověřovat. Ověření provedeme výpočtem testového kritéria chí-kvadrát na hladině významnosti 0,05 tak, že získané hodnoty dosadíme do následujícího vzorce:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

HYPOTÉZA Č. 1

1H₀: Neexistuje rozdíl v tom, jak často se četbě věnují žáci nebo žákyně víceletých gymnázií.

1H_A: Existuje rozdíl v tom, jak často se četbě věnují žáci nebo žákyně víceletých gymnázií.

U první zkoumané hypotézy nám vychází testové kritérium 3,701. Jedná se tedy o hodnotu nižší než 9,488, která je hodnotou kritickou (Chrásková, 2007, s. 248). Na hladině významnosti 5 % tedy přijímáme nulovou hypotézu **1H₀: Neexistuje rozdíl v tom, jak často se četbě věnují žáci nebo žákyně víceletých gymnázií.** Zároveň však nezamítáme hypotézu alternativní.

HYPOTÉZA Č. 2

2H₀: Neexistuje vztah mezi věkem žáků víceletých gymnázií a tím, jak často se věnují četbě.

2H_A: Existuje vztah mezi věkem žáků víceletých gymnázií a tím, jak často se věnují četbě.

Pro druhou zkoumanou hypotézu vyšlo testové kritérium 3,824. Stejně jako u předchozí hypotézy se jedná o hodnotu nižší než tu kritickou, tedy 9,488. A na stejné hladině

významnosti tedy také přijímáme nulovou hypotézu **2H₀: Neexistuje vztah mezi věkem žáků víceletých gymnázií a tím, jak často se věnují četbě.** Hypotézu alternativní ovšem nezamítáme.

HYPOTÉZA Č. 3

3H₀: Neexistuje vztah mezi mírou četnosti četby žáků víceletých gymnázií a tím, zda jim rodiče v dětství z knih předčítali.

3H_A: Existuje vztah mezi mírou četnosti četby žáků víceletých gymnázií a tím, zda jim rodiče v dětství z knih předčítali.

U poslední zkoumané hypotézy nám vyšlo testové kritérium 4,571. Opět se jedná o nižší než kritickou hodnotu 9,488. I u této třetí hypotézy tedy přijímáme nulovou hypotézu **3H₀: Neexistuje vztah mezi mírou četnosti četby žáků víceletých gymnázií a tím, zda jim rodiče v dětství z knih předčítali.** Ani v tomto případě ale nezamítáme hypotézu alternativní.

6 DISKUZE

V této kapitole se budeme věnovat diskuzi. Porovnáme získaná data a informace se zjištěním jiných výzkumů. Vycházet budeme nejen z výzkumu českého, ale také z několika zahraničních.

Po zjištění toho, jestli vůbec čtou, jak často a jak moc, jsme se ve výzkumu zajímali i to, jestli mezi oblíbenou literaturou převládá nějaký konkrétní žánr. Jako nejoblíbenější žánr se bezkonkurenčně umístilo fantasy. Český výzkum z let 2009-2015 (Trávníček, 2017, s. 144) toto zjištění potvrzuje také. Kromě oblíbeného žánru jsme se snažili určit i oblíbenou knihu z dětství a nějakou v současnosti. Co se týče oblíbené knihy z dětství, tak se naše zjištění opět shodovala v tom, že většina dotázaných si vzpomíná četbu v dětství či oblíbenou knihu, ale nedokáží si vybavit její přesný název. Tento výzkum také ukázal, že jednoznačným vítězem mezi oblíbenými knihami je Harry Potter. Několik našich respondentů tuto knihu také uvedlo jako nejoblíbenější, ale jednalo se o nízký počet a nelze tak v této souvislosti hovořit o Potterovi jako o fenoménu. (Trávníček, 2017, s. 144)

Dále se budeme věnovat vyhodnocení hypotéz, které jsme si na začátku výzkumu stanovili. V první hypotéze jsme dospěli k závěru, že neexistuje statisticky významný rozdíl v tom, jak často se četbě věnují žáci nebo žákyně víceletých gymnázií. Švédský výzkum však dospěl k závěrům opačným. Johnsson-Smaragdi a Jönsson (2006, s. 522) uvádí zjištění, že dívky, bez ohledu na jejich věk, se četbě věnují více než chlapci a toto přetrvává i do pozdějšího věku. Podle nich lze tedy říci, že ženy všech věkových kategorií čtou obecně více než muži. Naše zjištění však bylo shodné s výzkumem španělským, který uváděl, že nebyly zjištěny žádné statisticky významné rozdíly ve čtenářských návycích v závislosti na pohlaví. (Caride, Caballo a Gradañlle, 2018, s. 12)

U naší další hypotézy jsme zjistili, že neexistuje vztah mezi mírou četnosti četby žáků víceletých gymnázií a tím, zda jim rodiče v dětství z knih předčítali. Švédský výzkum však ukazuje, že na základě získaných dat lze potvrdit, čtení rodičů dětem v jejich mladém věku v nich nejen podporuje rozvoj jazykových schopností, ale přispívá také zvýšenému zájmu dětí o knihy a četbu. (Johnsson-Smaragdi a Jönsson, 2006, s. 522)

Nakonec bychom chtěli zmínit, že se ztotožňujeme se závěrem výzkumu provedeného ve Španělsku v roce 2018. V konečných zjištěních uvedli, že jsou si vědomi toho, že čtenářství přispívá k rozvoji myšlení a prohlubování znalostí. Že vytváří a utvrzuje osobní identitu, zvyšuje povědomí o sociální realitě, posiluje myšlenkové přístupy a koncepty. Lze to tedy

shrnout tak, že čtenářství nás dělá více kritickými, zodpovědnými a možná dokonce volněji. (Caride, Caballo a Gradaílle, 2018, s. 15)

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Na základě zjištěných poznatků se teď pokusíme nastínit několik doporučení v souvislosti se čtenářstvím ve volném čase dospívajících.

V našem výzkumu jsme dospěli ke zjištění, že čtenářství se stále ve volnočasových aktivitách žáků víceletých gymnázií vyskytuje. Často můžeme slyšet obavy, že knihy jsou v dnešním moderním světě vytlačovány moderními technologiemi, ale úplně tomu tak určitě není.

V praxi bychom tedy doporučili snahu rodičů o prohlubování vztahu jejich dětí ke knihám, který nepochybně vzniká již v dětství. Na škodu nemůže být ani předčítání dětem z nich či se stát příkladem a ukazovat dětem, že i rodiče čtou.

Dále bychom doporučili učitelům ve školách, snažit se pochopit aktuální čtenářské preference a mezi klasickou literaturu zařazovat v rozumné míře i knihy z aktuální nabídky.

Určitě by bylo vhodné, provést na téma čtenářství další výzkumy, své poznatky více prohloubit a snažit se o podporu čtenářství napříč generacemi.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsme se podrobně zabývali otázkou trávení volného času u žáků víceletých gymnázií. Konkrétně jsme se zaměřili právě na čtenářství ve volném čase.

Díky prostudování literatury jsme si uvedli vysvětlení některých základních pojmů, které souvisejí se zvoleným tématem a s těma pak nadále v textu pracovali. Dozvěděli jsme se základní vývojové charakteristiky období adolescence a vztah dospívajících k trávení volného času. Ve další kapitole teoretické části jsme se pak podrobně seznámili se čtenářstvím a tím, jak se v České republice vyvíjelo.

Teoretické poznatky jsme poté uplatnili v samotném výzkumu. Jednalo se o dotazníkové šetření provedené v roce 2019 mezi žáky víceletých gymnázií. Zjistili jsme cenné informace, které jsme následně mohli porovnat i s dalšími českými a zahraničními výzkumy. V rámci našeho výzkumu jsme si také stanovili tři hypotézy, které jsme následně ověřovali. Zjistili jsme, že u našeho vzorku respondentů neexistuje statistický rozdíl v tom, jak často se četbě ve volném čase věnují žákyně gymnázií nebo jak často žáci. Zároveň jsme nepotvrdili ani existenci vztahu mezi věkem žáků víceletých gymnázií a tím, jak často se věnují četbě. Poslední zjištění se týkalo toho, že neexistuje vztah mezi mírou četnosti četby žáků víceletých gymnázií a tím, zda jim v dětství z knih předčítali jejich rodiče či starší sourozenci.

Hlavním cílem výzkumu bylo zachytit jev čtenářství jako součást volného času u žáků víceletých gymnázií. Domníváme se, že záměr této bakalářské práce byl naplněn. Doufáme, že informace v ní obsažené najdou dalšího využití i mezi studenty, kteří se o této problematice budou chtít něco více dozvědět či se inspirovat ve vlastním výzkumu.

Na závěr bychom rádi zmínili výrok českého herce a dramatika Arnošta Goldflama: *„Myslím, že čtení člověka pozvedá, rozšiřuje obzor, obohacuje. Ať už člověku někdo předčítá, třeba v dětství, nebo potom si čte i sám.“*

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CARIDE, J.A., M.B. CABALLO a R. GRADAÍLLE, 2018. Reading in leisure time: students, future professionals of education, as readers. *Ocnos* [online]. 17(3), 7-18 [cit. 2020-03-22]. DOI: 10.18239/ocnos_2018.17.3.1707. ISSN 1885446X.
- [2] HOMOLOVÁ, Kateřina, 2008. *Pedagogicko-didaktické a psychosociální aspekty pubescentního čtenářství*. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 126 s. ISBN 9788073686413.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 265 s. Pedagogika. ISBN 9788024713694.
- [4] JOHNSON-SMARAGDI, Ulla a Annelis JÖNSSON, 2006. Book Reading in Leisure Time: Long-Term changes in young peoples' book reading habits. *Scandinavian Journal of Educational Research* [online]. 50(5), 519-540 [cit. 2020-03-22]. DOI: 10.1080/00313830600953600. ISSN 00313831.
- [5] KARPATSKÝ, Dušan, 1997. *Malý labyrint literatury. 2., přeprac. a rozš. vyd.* Praha: Albatros. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-000-0527-1.
- [6] KNOTOVÁ, Dana, 2014. *Úvod do sociální pedagogiky: studijní texty pro studenty oboru sociální pedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 115 s. ISBN 9788021070776. Dostupné také z: <https://digilib.phil.muni.cz/xmlui/data/handle/11222.digilib/131846/monography.pdf>
- [7] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 215 s. ISBN 9788073673833.
- [8] KURIC, Jozef, 2000. *Ontogenetická psychologie*. Brno: CERM, 179 s. ISBN 8021418443.
- [9] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 1998. *Vývojová psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl. Praha: Grada, 343 s. Psyché. ISBN 807169195X.
- [10] MACEK, Petr, 2003. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 141 s. ISBN 8071787477.
- [11] MANGUEL, Alberto, 2007. *Dějiny čtení*. Brno: Host, 478s. Teoretická knihovna. ISBN 9788072942312.
- [12] PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL, 2010. Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: Umíme ještě číst? In: *Česká školní inspekce* [online]. Praha 5: Ústav pro informace ve vzdělávání [cit. 2020-02-22]. Dostupné z:

<https://www.csicr.cz/getattachment/cz/O-nas/Mezinarodni-setreni-archiv/PISA/PISA-2009/narodni-zprava.pdf>

- [13] PÁVKOVÁ, Jiřina, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 231 s. ISBN 8071787116.
- [14] PAVLÁT, Leo, 1988. *Tajemství knihy*. 2., přeprac. a dopln. vyd. Praha: Albatros, 269 s. ISBN 13-858-88.
- [15] PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS, 1998. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia. ISBN 80-200-0607-9.
- [16] PRÁZOVÁ, Irena et al., 2014. *České děti jako čtenáři*. Brno: Host, 135 s. ISBN 9788074914928.
- [17] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 322 s. ISBN 8071787728.
- [18] SPOUSTA, Vladimír, 1996. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 81 s. ISBN 8021012757.
- [19] TRÁVNÍČEK, Jiří, 2011. *Čtenáři a internauti: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Brno: Host ve spolupráci s Národní knihovnou České republiky, 191 s. ISBN 9788072945153.
- [20] TRÁVNÍČEK, Jiří, 2017. *Česká čtenářská republika: generace, fenomény, životopisy*. Brno: Host, 445 s. ISBN 9788088069508.
- [21] VAŠUTOVÁ, Maria a Michal PANÁČEK, 2013. *Mezi dětstvím a dospělostí: vybrané kapitoly z psychologie adolescence*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 137 s. ISBN 9788074641251.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně.
Atd.	A tak dále.
Cit.	Citováno.
H ₀	Nulová hypotéza.
H _A	Alternativní hypotéza.
Např.	Například.
Tj.	To je; to jest.
Tzv.	Takzvaný, takzvaně.
ZUŠ	Základní umělecká škola.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Které aktivity se nejvíce věnujete ve volném čase?	32
Graf 2 Jak často čtete ve svém volném čase knihy kromě školních učebnic?	33
Graf 3 Kolik knih kromě školních učebnic přečtete za měsíc?	34
Graf 4 Jak často čtou Vaši rodiče?	35
Graf 5 Co si myslíte o čtení knih?	38
Graf 6 Baví Vás čtení knih?	39
Graf 7 Kdo Vás inspiroval k tomu, abyste začal/a číst knihy?	40
Graf 8 Proč nečtete knihy častěji?	41
Graf 9 Co pro Vás četba znamená?	42
Graf 10 Na základě čeho si vybíráte knihy ke čtení?	44
Graf 11 Co čtete nejvíce?	45
Graf 12 Jaké žánry knih rádi čtete?	46
Graf 13 Proč nechodíte častěji do knihovny?	49
Graf 14 V čem by se podle Vás mohla veřejná knihovna zlepšit?	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií

Čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

Jmenuji se Tereza Plášková a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika bakalářského programu na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění dotazníku, jehož vyhodnocení zpracuji ve své bakalářské práci s názvem „Čtenářství jako součást trávení volného času u žáků víceletých gymnázií“. Tento dotazník je zcela anonymní a veškeré údaje v něm uvedené budou použity pouze pro účely mé bakalářské práce.

Děkuji Vám za Váš čas a ochotu k vyplnění tohoto dotazníku.

1. Vaše pohlaví

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Žena
 Muž

2. Kolik je Vám let?

3. Které aktivitě se nejvíce věnujete ve volném čase?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Sport, venkovní aktivity (např. procházky)
 Četba knih (příp. časopisů, novin)
 Návštěva kroužků (ZUS, keramika, skaut...)
 Hraní počítačových her, online her, her na mobilním telefonu
 Sledování filmů, seriálů, videí (DVD, televize, internet...)
 Poslech audioknih (mluveného slova)
 Sociální sítě (facebook, instagram, youtube...)
 Jiná aktivita (prosím doplňte)

4. Co si myslíte o čtení knih?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Číst knihy je zábavné
- Čtení knih je důležité pro vzdělání
- Čtení knih je pro mě povinnost
- Čtení knih potřebuje každý
- Číst knihy mě nutí hlavně rodiče
- Čtení je spíš nuda
- Čtení je ztráta času
- Čtení knih je dnes již zastaralé / nemoderní
- Čtení je trochu trapné
- Jiné (prosím doplňte)

5. Baví Vás čtení knih?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Vůbec nebaví
- Moc nebaví
- Ani nebaví, ani baví
- Docela baví
- Velice baví

6. Jak často čtete ve svém volném čase knihy kromě školních učebnic?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Denně
- Několikrát týdně
- Asi jednou za týden
- Jednou za 14 dní
- Asi jednou za měsíc
- Jednou za čtvrt roku
- Méně často
- Vůbec / téměř nikdy

7. Kolik knih kromě školních učebnic přečtete za měsíc?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Žádnou
- 1 knihu
- 2 knihy
- 3 a více knih

8. Kdo Vás inspiroval k tomu, abyste začal/a číst knihy?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Rodiče
- Prarodiče
- Sourozenci
- Vrstevníci
- Nikdo
- Určitá kniha - např. Harry Potter, Pán prstenů... (prosím doplňte název knihy či autora)
- Jiné (prosím doplňte)

9. Proč nečtete knihy častěji?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Nebaví mě to
- Existuje spousta zajímavějších věcí, než je čtení knih
- Nemám žádné zajímavé knihy
- Čtení je příliš namáhavé
- Všechno, co chci vědět, se dozvím na internetu
- Všechno, co chci vědět, se dozvím v televizi, novinách či rozhlase
- Nemám čas, věnuji se jiným věcem
- Nevím, co mám číst
- Neorientuji se v široké nabídce literatury
- Myslím, že knihy čtu dostatečně často
- Jiné (prosím doplňte)

10. Na základě čeho si vybíráte knihy ke čtení?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Povinnou školní četbu
- To, co mi doporučí nebo dají rodiče
- To, co si sám objevím ve veřejné knihovně
- To, co je právě "in" (podle filmů, reklamy, sociálních sítí...)
- To, co mi doporučí kamarádi
- To, co mi doporučí učitelé ve škole
- To, co si sám objevím na internetu
- To, co mi doporučí v knihovně
- Jiné (prosím doplňte)

11. Co čtete nejvíce?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Beletrie (krásná literatura)
- Doporučená školní četba
- Komiksy
- Knihy do školy (učebnice)
- Knihy pro poučení (literatura faktu)
- Časopisy nebo noviny

12. Jaké žánry knih rádi čtete?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Dobrodružné knihy
- Knihy o přírodě a zvířatech
- Pohádky a pověsti
- Komiksy
- Příběhy o dětech a mládeži
- Fantasy příběhy
- Zábavné, humoristické příběhy
- Encyklopedie, naučná literatura
- Knihy o lásce - romantické příběhy
- Sci-fi
- Detektivky
- Historické a životopisné knihy
- Knihy o technice
- Horory
- Cestopisy
- Básničky, poezie
- Všechny žánry

13. Co pro Vás četba znamená?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Něco, co mě baví
- Je to forma relaxace / odpočinku
- Možnost získat nové vědomosti
- Možnost rozšiřovat si slovní zásobu
- Způsob, jak zahnat nudu
- Možnost "přenést" se do jiného světa, rozvíjet fantazii
- Povinnost (škola)
- Jiné (prosím doplňte)

14. Jak často čtou Vaši rodiče?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Denně
- Několikrát týdně
- Asi jednou za týden
- Jednou za 14 dní
- Asi jednou za měsíc
- Jednou za čtvrt roku
- Méně často
- Vůbec / téměř nikdy
- Nevím

15. Předčítali Vám z knih někdy rodiče či starší sourozenci?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, rodiče / sourozenci mi četli
- Ne, rodiče / sourozenci mi nikdy nečetli

16. Dokážete si vybavit nějakou oblíbenou knihu z dětství?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano (uveďte prosím název knihy a pokud možno i důvod oblíbenosti knihy)
- Ano, ale nevybavím si přesný název
- Ne

17. Máte v současnosti nějakou oblíbenou knihu nebo autora?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano (uveďte prosím název knihy či jméno autora a pokud možno i odůvodnění, proč se Vám líbí - klidně uveďte i více příkladů)
- Ne

18. Četl/a jste někdy nějakou knihu v elektronické podobě (na čtečce, tabletu, PC, mobilním telefonu...)?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ne nikdy, ale rád/a bych to zkusil/a
- Ne nikdy, dávám přednost papírovým knihám
- Ano, již jsem pár knih v elektronické podobě přečetl/a
- Ano, knihy v elektronické podobě čtu pravidelně
- Ne, nevím, co si pod tím mám představit

19. Poslouchal/a jste někdy nějakou audioknihu - mluvené slovo (zvukovou knihu)?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ne, nikdy, ale rád/a bych to zkusil/a
- Ne, nikdy, dávám přednost papírovým / elektronickým knihám
- Ano, již jsem pár audioknih poslouchal/a
- Ano, audioknihy poslouchám pravidelně
- Ne, nevím, co si pod tím mám představit

20. Četl/a jste někdy knihu, kterou jste viděl/a i zfilmovanou?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano, ale líbila se mi více knižní verze
- Ano, ale líbila se mi více filmová verze
- Ano, líbily se mi obě verze (knižní i filmová)
- Ne, nemám to ani v plánu
- Ne, ale nebráním se tomu

21. Chodíte do veřejné knihovny?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Často (min. 1-2 krát týdně)
- Občas (1-2 krát za měsíc)
- Zřídka (1-2krát za půl roku a méně)
- Byl/a jsem tam jednou
- Ne, nechodím

22. Proč nechodíte častěji do knihovny?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Mám jinou zábavu
- Nemám zájem o knihy
- Prostě se mi tam nechce
- Mám hodně knih doma
- Knihy si získávám jinde
- Teď do knihovny nechodím, ale možná, že začnu
- Nenašel (nenašla) jsem si dosud čas
- Nelíbí se mi tam
- V knihovně nemají knížky, které chci
- Nemohu si tam povídat nebo poslouchat hudbu
- Žádná knihovna není v blízkosti
- Nevím
- Myslím, že do knihovny chodím dostatečně často
- Jiné (prosím doplňte)

23. Chodíte do knihovny rád/a?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Velice rád/a
- Spíše rád/a
- Spíše nerad/a
- Velice nerad/a
- Do knihovny vůbec nechodím

24. V čem by se podle Vás mohla veřejná knihovna zlepšit?

Nápověda k otázce: *Vyberte 1 až 3 odpovědi*

- Poskytovat nové knihy, které právě vycházejí
- Mít dostatečně širokou nabídku knih
- Možnost půjčování čteček
- Možnost půjčování audioknih
- Možnost půjčování e-knih
- Prostor pro poslech hudby a povídání
- Různé stolní a deskové hry
- Nic mne nenapadá
- Jiné (prosím doplňte)